



Skogsbranden i Västmanland 2014 - en inkluderande katastrofhantering?

En kvalitativ innehållsanalys om grupperns prioritering, social ojämlikhet och resursfördelning

Forest fire in Västmanland 2014 - an inclusive disaster management?
A qualitative content analysis on groups prioritization, social inequality and resource distribution

Emelie Bryntesson

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Kandidatprogrammet Miljö och säkerhet

Grundutbildning/180 HP

Handledare: Åsa Davidsson

Examinator: Syed Moniruzzaman

2023-06-14

Sammanfattning

Ett förändrat klimat ökar risken för fler frekventa skogsbränder, skogsbränder som spås vara mer intensiva än tidigare sett. Det här ger ett behov av att ha en fungerande katastrofhantering när en skogsbrand sker. Krav ställs även på ledande aktörer att besitta den kunskap och erfarenhet som krävs för att kunna hantera en omfattande skogsbrand. Det ställer även krav på att identifiera och bemöta de olika behov som kan uppstå vid en katastrof, samt ge samtliga drabbade samma möjligheter och en jämlik resursfördelning.

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur resursfördelningen såg ut mellan personal, samt undersöka hur exponerade boende samt skogsägare informerats och omhändertogs under skogsbranden. Den metod som använts för denna studie är en kvalitativ innehållsanalys med en induktiv ansats, där två rapporter om skogsbranden analyserades. Resultatet visade att det fanns en snedvriden resursfördelning mellan brandmännen och administrativ personal, där brandmännen tilldelades flest resurser. Resultatet visade även att skogsägarna omhändertogs väl och fick särskilda informationsplatser, samtidigt som exponerade boende utsattes för onödiga risker vid evakueringarna som skedde. Boende som inte talade svenska fick i vissa områden tillgång till information och stöd men var bristfälligt i andra områden.

Nyckelord: Social ojämlikhet, resursfördelning, skogsbrand, katastrofhantering

Abstract

A changing climate increases the risk of more frequent forest fires, forest fires that are predicted to be more intense than previously seen. This creates a need to have a functioning disaster management system when a forest fire occurs. Demands are also placed on leading actors to possess the knowledge and experience required to be able to handle an extensive forest fire. It also requires identifying and responding to the various needs that may arise in the event of a disaster, as well as giving all those affected the same opportunities and an equal distribution of resources.

The purpose of this essay is to investigate how the distribution of resources looked between personnel, as well as investigate how exposed residents and forest owners were informed and taken care of during the forest fire. The method used for this study is a qualitative content analysis with an inductive approach, where two reports about the forest fire were analyzed. The result showed that there was a skewed distribution of resources between the firefighters and administrative staff, where the firefighters were allocated the most resources. The result also showed that the forest owners were well taken care of and given special information points, while exposed residents were exposed to unnecessary risks during the evacuations that took place. Residents who did not speak Swedish had access to information and support in some areas but were inadequate in other areas.

Keywords: Social inequality, resource distribution, forest fire, disaster management

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.1.1 Social ojämlikhet under katastrofhantering.....	5
1.1.2 Klimatförändringar och skogsbränder.....	6
1.1.3 Skogsbränder i Sverige.....	6
1.1.4 Skogsbranden i Västmanland 2014.....	8
1.1.5 Samverkan under samhällsstörning.....	9
1.1.6 Evakuering.....	12
1.2 Syfte.....	14
1.3 Frågeställning.....	15
1.4 Disposition.....	15
2. Tidigare forskning och teori	16
2.1 Intersektionalitet.....	16
2.2 Politisk ekologi.....	17
2.3 Tidigare forskning.....	19
2.3.1 Social orättvisa under evakuering.....	19
2.3.2 Ojämlig resursfördelning under en katastrof.....	20
2.3.3 Den manliga heroiska brandmannen.....	21
3. Metod och material	23
3.1 Datainsamling.....	23
3.2 Material.....	24
3.3 Analysmetod.....	26
3.4 Etiska aspekter.....	28
4. Resultat	30
4.1 Brandmännens välbefinnande prioriteras.....	30
4.2 Osäker evakuering av boende.....	31
4.3 Bristande prioritering av administrativ personal.....	32
4.4 Otydligheter kring icke-svensktalandes prioritering.....	33
4.5 Skogsägare främjas.....	34
4.6 Bristande säkerhet för personal i fält.....	34
5. Diskussion	36
5.1 Metoddiskussion.....	36
5.2 Resultatdiskussion.....	38
5.2.1 Brandmännens välbefinnande prioriteras.....	38
5.2.2 Osäker evakuering av boende.....	39
5.2.3 Bristande prioritering av administrativ personal.....	40
5.2.4 Otydligheter kring icke-svensktalandes prioritering.....	42
5.2.5 Skogsägare främjas.....	43
5.2.6 Bristande säkerhet för personal i fält.....	44
5.2.7 Avslutande reflektion.....	44
6. Slutsatser	46
7. Referenser	48
8. Bilaga 1 – utdrag av genomförd innehållsanalys	54

1. Inledning

1.1 Bakgrund

1.1.1 Social ojämlikhet under katastrofhantering

Social ojämlikhet definieras som en strukturell egenskap, som hänvisar till den ojämlika fördelningen av resurser och möjligheter i samhället. Den sociala ojämlikheten berör såväl individer som sociala grupperingar, till exempel kvinnor, äldre, immigranter och funktionsnedsatta (Goldberg, 2000). Gällande social ojämlikhet i kontexten för katastrofhantering finns det flertalet olika synsätt som förklarar hur den sociala ojämlikheten yttrar sig. Haworth m.fl. (2022) beskriver att katastrofer är produkten av sårbarhet, denna sårbarhet anses därefter vara ett resultat av samhällseliga val och förhållanden. De val och samhällseliga förhållanden beskrivs vara det som skapar en systematisk marginalisering och ojämlikhet, något som i sin tur kan öka katastrofrisken för vissa sociala grupper i samhället. Med detta menas att den strukturella sociala ojämlikheten, som återfinns i samhället, ökar katastrofrisken för särskilda sociala grupper i samhället (Haworth m.fl., 2022). Den sociala ojämlikheten tas inte heller i anspråk vid införandet av åtgärder för förluster vid en skogsbrand. Vid skogsbränder beräknas effekterna av katastrofen oftast endast i mätbara termer, som till exempel egendomsförluster och ekonomiska skador. Problematiken som lyfts här är däremot att sociala förluster inte räknas med vid sådana händelser, något som lämnar en andel utanför området för anpassningsåtgärder samt hjälpresurser (Walker m.fl., 2020a). Det finns också en brist på förståelse och inkludering av sociala faktorer i katastrofhantering, de påtalar att tidigare socioekonomiska faktorer ej inberäknas i samband med katastrofer. Något som leder till påfrestningar för de drabbade, vad gäller försörjningsalternativ, tillfredsställelse av nödvändiga behov samt säkerhet. Det beskrivs att den bristande förståelsen bidrar till att insättningen av hjälpresurser samt återhämtningsåtgärder förblir icke effektiva (Kapuka och Hlásny, 2020).

I kontexten för skogsbränder har det framkommit att media påverkar och förstärker sociala ojämlikheter, detta genom hur media porträtterar och beskriver inblandade parter i en skogsbrand. I vissa fall har det rapporterats att media konstruerat en katastrof som en stor utjämnare då den inträffar och påverkar en hel population, med detta menas att befolkningen porträtteras av media som jämnt drabbade. Detta är däremot något som förstärker den sociala ojämlikheten då alla har olika förutsättningar att hantera en katastrof samt har olika förutsättningar för att tillhandahålla hjälpresurser, vilket inte belyses i media (Walker m.fl., 2020b). En studie har även gjorts på den mediabevakning som fanns under skogsbranden i Västmanland 2014, här framkom det att media vinklade sina beskrivningar som stereotypiska könsbeskrivningar. Ett exempel som tas upp är att språket är utformat på så vis att det är maskulina hjältar som tar riskerna, dessa beskrivningar innefattar även ord som "fara", "svett" och "tårar". Å andra sidan beskrivs kvinnorna på ett mjukare vis där de är omhändertagande och hjälper till med stödjande åtgärder, som till exempel ordna förnödenheter och laga mat (Olofsson m.fl., 2016).

Social ojämlikhet finns alltså vid normala omständigheter men den gör sig även påmind under en katastrof. I katastrofhantering saknas det en förståelse och inkludering av sociala faktorer som kan påverka individer olika, något som även bidrar till differentierande omständigheter under en katastrof. Det krävs därmed en större förståelse för hur den sociala ojämlikheten påverkas samt hur den förstärks, både av media och av aktörer som bistår med resurser och återhämtningsåtgärder.

1.1.2 Klimatförändringar och skogsbränder

Klimatförändringarna gör att mänskligheten står inför en rad olika utmaningar inför framtiden. Hotet blir större för var dag som går, det finns idag en risk att nå den punkt där det skapas oåterkalleliga konsekvenser på klimatet. Det är huvudsakligen människans utsläpp av växthusgaser som anses vara källan till klimatförändringar och den ökade globala temperaturen. Idag beräknas den genomsnittliga temperaturen på jorden ha ökat med 1°C sedan tiden innan industrialiseringen (Europakommissionen, u.å.a). Det talas också om stigande havsnivåer, smältande glaciärer samt ökad frekvens av översvämningar och torka som direkta konsekvenser av klimatförändringarna. Även naturen i sig hotas med att djur- och växt arter inte hinner anpassa sig till nya klimatförhållanden, detta resulterar i att arternas populationsstorlek påverkas samt att livsmiljöstrukturen förändras. Frekvensen av extremväder är en annan påverkningsfaktor. Vissa delar av världen kommer drabbas mer intensivt av torka, värmeböljor och skogsbränder medan andra delar av världen kommer drabbas av mer frekventa stormar och skyfall (Europakommissionen, u.å.b).

En brandregim bestäms utifrån växtligheten, klimatet och den direkta mänskliga påverkan inom området (Aponte m.fl., 2016). En brandregim beskrivs som det karaktäristiska för bränder som förekommer naturligt i en region, dessa karaktäristiska drag brukar vara bland annat brandens intensitet, frekvens och storlek (Nationalencyklopedin, [NE], u.å.a). Skogsbränders intensitet och frekvens förutspås att öka i framtiden. Det förutses att öka främst i områden där klimatförändringarna väntas bidra till ökad torka, något som kan leda till att nya brandregim skapas. Detta innebär att på grund av klimatförändringarna kan vi i framtiden förväntas se fler brandregim skapas, vilket innebär en ökad frekvens av skogsbränder. Ökad torka kan också leda till skogsdöd, detta kan orsaka efterföljande förändringar i brandfrekvenser. Kombinationen av död vedmassa samt ökad marknära solstrålning har uppmätts öka brandspridningen med 30%, det finns därav en risk i framtiden att det inte bara sker mer skogsbränder utan spridningen av en skogsbrand förväntas öka också (Aponte m.fl., 2016).

1.1.3 Skogsbränder i Sverige

Enligt Granström (2009) ligger Sverige i det boreala området, när det talas om olika vegetationstyper världen över. Den boreala vegetationen anses vara fördelaktig som bränsle för skogsbränder.

Marktäckningen består oftast av mossa eller lav som tillsammans utgör ett gynnsamt markbränsle. Fältskiktet, det skikt av skogen som är beläget precis över marknivå, består i Sverige av risväxter som till exempel ljung eller lingon. Dessa arter har oftast en torrare substanshalt i dess blad. Trädskiktet i dem svenska skogarna består också av vad som klassas som förmånligt brandbränsle, då Sveriges skog delvis består av barrträd. Det beskrivs att den boreala bränslebädden har möjligheten att fatta eld endast efter några dagar av torka. Något Granström (2009) jämför med andra vegetationstyper då till exempel savanner eller stäppmarker kräver en avsevärt längre torkperiod för att ha möjligheten att fatta eld, vilket påvisar den boreala vegetationens särskilda egenskaper. Vid extra förmånliga förhållande, förslagsvis torrare och varmare perioder, kan elden även förflytta sig upp i kronskiktet, vilket fördubblar bränslemängden samt ökar intensiteten och spridningshastigheten av branden avsevärt. Om klimatförändringar ändrar frekvensen av det gynnsamma klimatet finns det därmed potential för en allvarligt försvårad brandproblematik i bland annat Sverige (Granström, 2009).

SMHI (2023) beskriver att mängden skogsbränder varierar från år till år, under de senaste 20 åren har det skett mellan 2000 och 8000 bränder per år i Sverige. Det beskrivs att de främsta orsakerna till skogsbränder är mänsklig handling, till exempel gräseldning, grillning eller uppsåtligt anlagda bränder. Det beskrivs däremot också att vädret har en stor inverkan på antalet bränder som sker varje år och hur brandriskens omfattning är i skog och mark. Det är främst vindhastighet, nederbörd, temperatur, åska, luftfuktighet och solstrålning som påverkar brandrisken och kontrollerar brandens spridning och intensitet. Till exempel sker det fler bränder en torr och varm sommar i jämförelse med en sommar som har större nederbördsmängder (SMHI, 2023). Vegetationens inverkan spelar, som tidigare nämnt, roll för spridningen av skogsbränder. Brand i barrskog tenderar att nå kronskiktet och därifrån dels öka intensiteten men även spridningshastigheten (Granström, 2009; SMHI, 2023).

En framtid med ett varmare klimat förväntas bidra till längre brandrisksäsonger i Sverige (SMHI, 2023). Utöver längre säsonger finns det även risk för högre frekvens av blixtnedslag samt torrare bränsle. Något som kommer leda till fler skogsbränder i framtiden (Lidskog & Sjödin, 2015). Det har gjorts beräkningar för att kalkylera hur ett förändrat klimat kan bidra till en ökad brandrisk. Dessa beräkningar utfördes genom att undersöka hur förhållandena i markens fuktighet förändras, detta anses vara en avgörande faktor för brandrisken. Det finns forskning som visar på områden som redan idag är utsatta på grund av förändringar i klimatet, dessa områden anses få utstå mer omfattande förändringar i miljön i framtiden. Bland annat i Östersjölandskapen samt södra Sverige, Östersjölandskapen kommer till exempel se en högre frekvens av högriskperioder. En högriskperiod definieras som sammanhängande dagar med ökad risk för brand, perioder som förväntas bli längre framöver. Det är främst Gotland och Öland som förutsägs få den största förändringen i brandriskförhållandena, i samband med ett varmare klimat. I

södra Sverige beräknas den årliga brandrisksäsongen förlängas med 50 dagar, samt i norra Sverige förväntas denna säsong förlängas med 10 till 30 dagar (SMHI, 2023).

Sammantaget finns det betydande risker i det nuvarande klimat för ökad skogsbrandrisk i de svenska skogarna, men det finns även mer omfattande risker att vänta i framtiden. Förändringen i vegetationen och vegetationens grundläggande egenskaper kommer enligt de prognoser som finns leda till längre, intensivare och mer frekventa skogsbränder (Granström, 2009; SMHI, 2023).

1.1.4 Skogsbranden i Västmanland 2014

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ([MSB], 2015) beskriver att skogsbranden som utbröt i Västmanlands län år 2014 startade torsdagen den 31 juli, i samband med markberedning utfördes på ett hygge i Surahammars kommun. Föraren på markberedaren larmade SOS och uppgav att branden var cirka 20 gånger 30 meter. Tre timmar efter att branden startat utfördes en överflygning över området, då beräknades branden ha spridit sig till cirka 2000 gånger 500 meter. Vid detta tillfälle var brandriskindexet högt men inte extremt, detta innebar att det var främst luftfuktigheten och vinden som avgjorde hur mycket branden spred sig i stället för markens fuktighet. Desto mer luftfuktigheten förändrades och ju fler gånger vinden vände eller ändrade styrka spred sig branden mer. Dagen branden spred sig som mest var måndagen den 4 augusti, då kantades vädret av låga fukthalter och högre vindhastigheter (MSB, 2015). Flygbränder ansågs ligga till grund för brandens kraftiga intensitet och spridning under måndagen. En flygbrand innebär brinnande föremål som transporteras via vinden till icke brandutsatta områden (NE, u.å.b.; MSB, 2015). Branden spred sig från 4000 hektar till 14 000 hektar endast under måndagen (Lundh Liljegren, 2016).

Dagarna innan brandens start var varma och torra, det pågick en värmebölja över Västmanland där temperaturerna låg på runt 30 grader. Det rådde eldningsförbud i majoriteten av kommunerna inom länet, bland annat hade Sala kommun haft eldningsförbud i 3 veckors tid. Värmeböljan gjorde att flertalet mindre skogsbränder utbrutit i länet, något som orsakade att ingen uppfattade skogsbranden som något särskilt under torsdagen när den utbröt (Henningsson & Jacobsen, 2014). Redan under första dagen fick räddningstjänsten däremot problem att kontrollera branden. Det tog tid för brandmännen att lokalisera branden och rulla ut slangen, planen var att försöka blöta ned marken och avgränsa branden. Under de första fem dagarna lyckades inte räddningstjänsten omringa branden och klagomål från brandmännen började uppstå. Det uppges ha funnits brist på slang, vattenavbrott och lågt vattentryck. Under släckningsarbetet stod brandmännen också för glest, vilket gjorde att branden kunde smita emellan (MSB, 2015). Det var först den 11 augusti som branden ansågs vara under kontroll och räddningsinsatsen avslutades, men trots det kunde glödbäddar i skogen fortfarande återfinnas fram till 20

september (Svenska Dagbladet [SVD], 2018; MSB, 2015). Branden pågick därmed från 31 juli fram tills 11 augusti.

Under branden skedde evakueringar av boende i det drabbade området. Cirka 1000 personer evakuerades och 6000 personer hotades av evakuering. Djur fick även evakueras, det beräknas att cirka 1200 nötkreatur samt 500 får och lamm fick evakueras (Norberg kommun, u.å.). Evakueringarna började förberedas under söndagen, den 3 augusti. Redan då hade vissa boende valt att evakuera själva, alternativt påbörjat att evakuera sina djur. VMA:s sändes ut till boende under måndagen och det genomfördes flertalet evakueringar under dagen. Under måndagseftermiddagen var brandförloppet såpass intensivt att information om evakuering inte hann att nå drabbade boende, något som tvingade boende att fly på egen hand (Henningsson och Jacobsson, 2014).

Skadorna som orsakats av branden var bland annat att en person omkom och en brännskadades, i samband med att de överraskades av branden den 4 augusti. En polis ska även ha blivit påkörd och skadad vid en vägspärr. Gällande de materiella skadorna skadades eller förstördes 71 byggnader, några av dessa bostäder. En inventering utfördes av Sveriges lantbruksuniversitet, både innan och efter branden. Det beräknades därefter finnas 13 100 hektar skog inom det branddrabbade området. Efter brandens förlopp beräknades 1,4 miljoner skogskubikmetervirke skadats under branden (MSB, 2015).

1.1.5 Samverkan under samhällsstörning

De tre grundprinciperna som Sveriges krisberedskap byggs utifrån heter Ansvarsprincipen, Närhetsprincipen och Likhetsprincipen. Ansvarsprincipen innebär att ansvarsrollerna förblir oförändrade vid en extraordinär händelse eller en samhällsstörning. Med detta menas att en verksamhets ansvarsområde under normala omständigheter inte förändras under extraordinära händelser. Likhetsprincipen innebär att en organisation ska hantera en verksamhet på samma sätt vid normala förhållanden såväl som under en samhällsstörning. Närhetsprincipen innebär att när en samhällsstörning sker ska den hanteras där den inträffar, samt av de aktörer som har ansvaret och har blivit berörda (Länsstyrelsen Västmanlands län, u.å.).

Förutom principerna bygger Sveriges krisberedskapssystem på att ansvaret även fördelas baserat på geografiskt områdesansvar. Det geografiska ansvarsområdet är kommunens ansvar på lokal nivå, länsstyrelsens ansvar på regional nivå och regeringens ansvar på nationell nivå. På lokal nivå ska kommunen arbeta för att uppnå samordning i planerings- och förberedelsearbetet, gällande samverkan mellan aktörer och i syfte med att samordna eventuella krishanteringsåtgärder som genomförs av olika aktörer under en samhällsstörning. De ska även samordna information till allmänheten. Länsstyrelsens ansvar är att vara en sammanhållande länk mellan kommun och regering. Länsstyrelsen ansvarar också

över att anordna en samlad lägesbild över regionen vid en kris. De ska upprätta risk- och sårbarhetsanalyser samt arbeta för samverkan mellan länsstyrelse och berörda aktörer inom krishanteringssystemet. Utöver detta är det länsstyrelsens ansvar att, efter beslut av regeringen, inrikta och prioritera internationella och statliga resurser som tillhandahålls. Vad gäller regeringen nationella geografiska ansvarsområde innefattar det krishanteringsåtgärderna som regeringen, i samråd med Regeringskansliet eller via olika förvaltningsmyndigheter, utövar (MSB, 2021).

Det finns även olika lagar och förordningar som är aktiva inom Sveriges krisberedskap.

Krisberedskapsförordningen (SFS 2015:1052) hänvisar till att de statliga myndigheterna ska analysera vad för hot, risker och sårbarheter det finns som kan störa dess verksamhet, inom sitt ansvarsområde. Utöver detta ska statliga myndigheter också utbilda och anordna övningar för sin personal, i syfte med att kunna lösa uppgifter i samband med en kris. *Lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* (SFS 2006:544) bestämmer att kommuner och landsting ska analysera vilka extra ordinära händelser som kan inträffa, samt vilken påverkan dessa kan ha på den egna verksamheten. Kommuner och landsting ska även planera för att kunna hantera extra ordinära händelser, samt utbilda och öva sin personal. Lagen syftar också till att kommuner och landsting ska ha god förmåga att hantera en kris. Slutligen finns det även sektorslagstiftningar som blir aktuella beroende på krisens karaktär, till exempel vid en skogsbrand blir *lagen om skydd mot olyckor* (SFS 2003:778) aktiv och tillämpbar för räddningstjänstens arbete. Denna lag träder i kraft när det finns ett behov av en organisation i samhället som kan ingripa när den enskilde (till exempel räddningstjänsten) inte förmår att kunna hantera till exempel en brand själv. När detta behov uppdragas är det samhället som, via kommuner eller statlig myndighet, har ansvar och ska genomföra räddningsinsatser (MSB, 2016).

När det gäller krishantering på regional nivå har länsstyrelsen i Västmanland en egen bestämmelse vad gäller samverkan vid större händelser. Detta innebär att kommunerna, länsstyrelsen och räddningstjänsten ska samverka och disponera länets resurser vid behov. Denna samverkan ska utföras av en räddningschef i beredskap, som har högsta ledningspositionen i denna samverkan. Samverkans konferenser, som kallas U-sam, kan Länsstyrelsen inkalla till ifall någon av de inblandade aktörerna anser det nödvändigt (Henningsson och Jacobsson, 2014).

Under arbetet med skogsbranden var ett flertal aktörer inblandade, branden spred sig också över fyra kommungränser vilket gav behov för samverkan. De drabbade kommunerna var Surahammars kommun, Fagersta kommun, Sala kommun och Norbergs kommun. U-sam, som är Västmanlands samverkansstab och konferens, var aktivt under skogsbranden och höll till i Ramnäs, som ligger i Surahammars kommun. Aktörer som medverkade i dessa konferenser var bland annat länsstyrelsen, räddningsledaren

samt SMHI. Andra aktörer som bistod arbetet med skogsbranden är Polisen, Trafikverket, Kustbevakningen och Försvarsmakten. Privata aktörer var även delaktiga, till exempel Frivilliga resursgrupper (FRG), skogsbolag samt el- och telebolag (Henningsson & Jacobsson, 2014). Totalt var det 2300 personer som mobiliserade sig för att antingen hjälpa till med släckningsarbetet eller för att evakuera djur och människor (Lidskog & Sjödin, 2015).

Enligt Henningsson och Jacobsson (2014) var samverkansbehovet mellan aktörer stort, men organiseringen och kunskapen kring hur samverkan skulle funka var bristfällig. Kommunikationen mellan aktörerna var otillräcklig, något som lyfts fram som en potentiell förbättringsåtgärd till framtiden. I de inledande delarna av branden bistods släckningsarbetet av två räddningstjänster som hade varsitt enskilt släckningsarbete, med enskild organisation och ledning. Dessa två var Mälardalens brand- och räddningsförbund (MBR) samt Sala-Heby räddningstjänst. Det skedde däremot ett samverkansmöte mellan räddningstjänsterna, där beslutades det att insatsledaren för Sala-Heby skulle överta räddningsledarskapet. Henningsson och Jacobsson (2014) menar att detta var inget som skedde i praktiken däremot, resurser och personal samordnades mellan räddningstjänsterna men utöver detta var släckningsarbetet fortsatt två insatser. Räddningstjänsterna i Sala och Västerås hade olika ledningar att rapportera till, samtidigt har insatsledaren i Sala-Heby ingen kontakt med MBR. Båda räddningstjänster skapade även egna staber som ordnade avlösningar för personal, underhåll och materiel. Räddningsledningen avböjde även, i början av branden, att starta U-sam. Dem ansåg att det inte fanns behov till en sådan samverkan. Den 3 augusti bestämmer däremot Länsstyrelsen att bortse från räddningsledningen och inkalla till ett U-sam möte. Detta leder till en bättre samlad bild hos räddningstjänsterna, som även får stöd från Rättvik med en sambands- och ledningsbuss. Ledningsplatsen förflyttas även i detta skede till en konferenslokal i Ramnäs, något som ter sig funka väl. En ledningsorganisation börjar ta plats med en tydligare struktur. Henningsson och Jacobsson (2014) konkluderar däremot att samordningen under de första dygnen var bristfällig, det var flertalet resurser som fanns till räddningsledningen förfogande men som inte nyttjades på det mest effektiva sättet.

En annan faktor som spelar in gällande svårigheterna med samordning mellan aktörer var att det saknades tidigare erfarenheter. Västmanland har inte tidigare varit särskilt drabbat av större skogsbränder, något som påverkade förmågan att kunna skapa en ledningsorganisation samt kunna hantera brandens intensitet och framfart. Det ska även krävas särskilda taktiker för att kunna nyttja resurser på ett optimalt sätt, detta var ytterligare en sak det saknades den erfarenhet om (Henningsson & Jacobsson, 2014). Länsstyrelsen tog över ansvaret av räddningsinsatsen den 5 augusti, det saknades dock erfarenhet om hur denna process och ansvarsbörda såg ut. Det fanns en bristande kunskap om vad övertagandet innebar för de personer som tilldelats ansvar som räddningstjänstansvariga. Det fanns

också en förvirring gällande ansvaret över övriga räddningsinsatser från räddningstjänst, som inte var kopplade till skogsbranden. Vid övertagandet tillbakadelegerade länsstyrelsen detta ansvar på kommunala räddningstjänster, som i efterhand har visat sig inte stämma överens med gällande lagstiftning (MSB, 2016; Henningsson & Jacobsson, 2014).

1.1.6 Evakuering

Att evakuera innebär att människor förflyttas ur ett riskområde, i syfte med att rädda liv och skydda hälsan. MSB (2014) publicerade en vägledning för vilka krav det finns för att genomföra en evakuering samt hur en evakuering ska förberedas av olika aktörer. Nedan redogörs de huvudsakliga kraven och tillvägagångssätten för att en evakuering ska lyckas (MSB, 2014).

En storskalig evakuering innebär att en hel stad, eller en del av en stad, eller ett kvarter evakueras. Denna typ av evakuering kan därmed också innefatta samhällsviktiga funktioner, som till exempel förskolor, skolor, vårdinrättningar och ålderdomshem. En sådan evakuering, eller utrymning som det också kan kallas, får endast ske ifall en händelse inträffat eller riskerar att inträffa där människors liv och hälsa riskeras om de stannar i området. I förberedelse för att kunna genomföra en evakuering krävs det en samstämmning mellan samhällsaktörer, till exempel gällande hur information ska gå ut till berörda. Det är viktigt att när information utformas och distribueras ska olika behov från mottagarna tas hänsyn till. Det är viktigt gällande hur meddelanden formuleras, vilka kanaler som användas för att nå ut till alla samt på vilka språk informationen erbjuds (MSB, 2014).

Eftersom det svenska krisberedskapssystemet är uppbyggt för principerna ansvar, likhet och närhet innebär detta att flera samhällsaktörer behöver ha en utrymningsplan. Dessa planer brukar fördelas beroende på krisens fas, antingen *före*, *under* eller *efter*. Fasen *under* brukar fördelas i fyra övergripande delar. Dessa delar kallas för *Initiera*, *Utrymma*, *Inkvartera* och *Återflytta*. Initieringsfasen hänvisar till fasen där händelsen, som kräver evakuering, inträffar eller riskerar att inträffa fram tills att momentet för evakueringen ska ta plats. Under denna fas är en lägesbild central då det är vitalt att ha befolkningsinventering, god kännedom om vilka verksamheter som finns inom området, kännedom om någon av dessa är samhällsviktiga samt säkerställa tillgång till kartor och geodata över området. Det är under initieringsfasen som beslut om evakuering fattas samt där information till allmänheten skickas ut (MSB, 2014). Det är i första hand räddningsledaren som fattar beslut om evakuering av ett område. Andra aktörer såsom kommunala räddningstjänster och länsstyrelser kan i andra hand fatta sådant beslut (SFS 2003:778). När det gäller att informera allmänheten om evakuering sker detta via varnings- och informationssystemet *Viktigt meddelande till allmänheten* (VMA). Denna typ av meddelande kan gå ut via tv och radio men även utomhusvarningar och inomhusvarningar. Ett VMA kan även sändas ut till fasta telefoner i form av ett röstmeddelande eller som ett SMS. Innehållet i ett VMA, i kontexten för en

evakuering, ska innehålla information om vilka områden det gäller, varför och när utrymning ska ske samt var uppsamlings-, mottagnings- och utrymningsplatser finns (MSB, 2014).

Nästa fas är *Utrymma*, denna fas innefattar själva förflyttningen av människor från det riskfyllda området. De flesta människor brukar i detta skede evakueras själva, i form av att transportera sig med privata fordon eller kollektivtrafik, men i vissa fall krävs det att samhället bistår med hjälp. Personer med behov av särskild transporteringshjälp är till exempel personer som är i behov av sjuktransport och frihetsberövade individer. Förskolor och skolor kan ha särskild grupptransportering och djur kan behöva anpassad transport (MSB, 2014).

Enligt MSB (2014) är utrymnings-, mottagnings-, och uppsamlingsplatser viktiga vid en evakuering. Uppsamlingsplatser avser platser beläget centralt inom evakueringsområdet, hit kan personer söka sig för information samt för att få hjälp med transporter. Utrymningsplatser bör ligga i utkanten av evakueringsområdet. Här kan personer registrera sig, beroende på orsak till evakuering kan även denna plats erbjuda hjälp med avsökning av en eventuell smitta samt sanering. På denna plats är det även viktigt att det finns tillgång till bland annat tolk, logi, krisstöd, informationsdiskar samt sjukvård. Mottagningsplatser ska upprättas inom den kommun som har ansvar för att ta emot de evakuerande. Denna plats är ämnad för personer som behöver hjälp med att anordna boende på både kort och lång sikt. Mottagningsplatsen ska erbjuda liknande service som återfinns på utrymningsplatsen. Befintliga trygghetspunkter, värmestugor, kyrkor eller idrottsanläggningar passar som lokaler för att husera mottagningsplatsen. Vid en evakuering ska det utföras registrering av de evakuerade, menar MSB (2014). Polisen har huvudansvaret för att genomföra registreringen, exempel på uppgifter som behövs är personnummer, nationalitet, ordinarie adress, kontaktuppgifter, närmast anhöriga, särskilda behov samt tillfällig vistelseplats. Att de evakuerade registreras är viktigt på grund av att det kan finnas svårigheter med att veta exakt vilka som befinner sig inom evakueringsområdet, särskilda aktörer kan även ha nytta av denna information. Till exempel är registreringen viktig för socialtjänsten då de behöver veta vilka som behöver särskilt stöd, det är även betydelsefullt för polisen då det underlättar för att identifiera ifall någon person försvunnit och därefter kunna eftersöka dessa. En sista vital sak när det gäller registrering är att alla inte kommer passera utrymningsplatsen, därför krävs det att det finns möjlighet att registrera sig på distans genom exempelvis tillfälliga webbplatser (MSB, 2014).

Inkvarteringsskedet är den fas som innefattar de evakuerandes tillfälliga boende fram tills återflyttningen. Oftast kan individer anordna boende på egen hand, men i vissa fall krävs det stöd från socialtjänsten. Tillfällig logi kan utgöras av till exempel hotell, skolor, gymnastikhallar, militärförläggningar eller tält. När en evakuering är beordrad, i jämförelse med rekommenderad, har polisen ansvar för att säkerställa att alla evakuerat. Människor vill oftast ej evakueras från sina bostäder

såvida de inte vet att deras bostäder kommer vara bevakade, för att motverka inbrott och skadegörelse. Det är räddningsledaren alternativt polisen som har ansvar för att bevaka det evakuerade området (MSB, 2014).

Den sista fasen är återflyttningsfasen och innefattar perioden mellan att beslut om återflyttning tagits tills att alla evakuerade återvänt till sina hem. Det viktigaste i detta skede är att informera de evakuerade. Informationen skall beskriva om det finns kvar något särskilt riskfyllt område, det skall också innehålla kontaktuppgifter till de som kan svara på eventuella frågor samt hur ansökan av ekonomisk ersättning fungerar. Till skillnad från evakueringen sker oftast återflyttningen mer utspritt, majoriteten av personerna kan själva anordna återflyttning. Om så inte är fallet sker återflyttningen genom en samverkan mellan den mottagande och den evakuerade kommunen. Den återflyttning som däremot kan vara tidskrävande är till exempel fängelser och vårdinrättningar som ska återflyttas. Tidsåtgången beror på hur många personer det är som ska återflyttas samt vilka behov dessa kan ha. Det är även krav på att de utrymda lokalerna ska besiktas innan återflytt (MSB, 2014).

Sammanfattningsvis pekar tidigare forskning på att frekvensen för skogsbränder kommer att öka på grund av klimatförändringarna, detta ställer därmed krav på att katastrofhanteringen i Sverige behöver utvecklas och kompetenser behöver spetsas. Samverkanskraven är omfattande vid större händelser, samma gäller vid förberedelser och genomförande av evakueringar. Mer strukturerade rutiner kring samverkan mellan aktörer krävs, även en förberedelse och möjlighet att genomföra storskaliga evakueringar. På toppen av arbetet med katastrofhanteringen återfinns den sociala ojämlikheten. Det kommer bli ett större problem för samhället om inte en förändring sker, sociala faktorer och tidigare förutsättningar behöver inkluderas vid utformningen av åtgärder och resursfördelning. Tidigare studier visar redan på denna problematik i andra länder, det finns däremot få studier som har utförts i en svensk kontext. Detta bekräftar betydelsen i att undersöka om och i så fall hur den sociala ojämlikheten tar sig i uttryck under en katastrof i Sverige.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur resursfördelningen mellan personal såg ut under skogsbranden, som drabbade Västmanland år 2014.

Studien syftar även till att undersöka hur exponerade boende och skogsägare omhändertogs och informerades under skogsbranden.

1.3 Frågeställning

- Hur såg resursfördelningen mellan personal ut?
- Hur fungerade evakueringarna under skogsbranden?
- Hur omhändertogs och informerades exponerade boende och skogsägare under skogsbranden?

1.4 Disposition

Uppsatsen inleds med en bakgrund som informerar om skogsbränder, den valda händelsen samt riktlinjer kring samverkan och evakuering. Uppsatsens ämne problematiseras även med att påvisa hur social ojämlikhet tas i uttryck under en katastrof. Vidare presenteras syftet och sammanhörande frågeställningar. Efter detta introduceras den tidigare forskning som utförts inom området för social orättvisa, porträttering av brandmän samt ojämlik resursfördelning under en katastrof. Vidare redogörs det teoretiska ramverk studien grundas i. Därefter presenteras den valda metoden för analysen samt datainsamlingen, även etiska aspekter kring uppsatsen presenteras. Slutligen presenteras studiens resultat som efterföljs av en diskussion av resultatet men även metoden. Avslutningsvis dras slutsatser som baseras på studiens resultat och frågeställningen besvaras. Sista avsnittet presenterar referenserna som använts i uppsatsen.

2. Tidigare forskning och teori

I denna uppsats består det teoretiska ramverket av det intersektionella perspektivet och politisk ekologi, dessa teorier används för att kunna anknyta och förklara analysens resultat. Tidigare forskning kopplas till social orättvisa, resursfördelning samt porträtteringen av brandmän.

2.1 Intersektionalitet

Intersektionalitet är en sociologisk teori samt ett analytiskt verktyg som kan användas för att öka förståelsen kring ojämlikheter, orättvisor och maktförhållanden mellan olika sociala grupperingar i samhället. Detta genom att till exempel visa på hur olika sociala gruppers behov uppfylls av en och samma åtgärd (De los Reyes & Mulinari, 2005). Intersektionalitet grundar sig i en feministisk teori samt i en feministisk förståelse av kunskaps- och maktproduktion. De idéer och tankar som inkluderas inom intersektionalitet är inte nya utan fanns inom bland annat feministiska teorier, innan begreppet intersektionalitet hade utvecklats. Till exempel kunde idén om att placera kön i relation till andra dominerande strukturella kategoriseringar återfinnas tidigare inom feministiska studier (Kaijser & Kronsell, 2014).

Davis (2008) definierar intersektionalitet som interaktionen mellan ras, kön och andra differentierande kategoriseringar i enskilda liv, institutionella arrangemang, sociala praktiker och kulturella ideologier samt utkomsten av dessa interaktioner inom ramen för makt (Davis, 2008 refererad till i Kaijser & Kronsell, 2014). Intersektionalitet handlar inte bara om multipla identiteter utan också om sociala sammanhang, social rättvisa, ojämlikheter och komplexitet (Hopkins, 2017). Det finns även en rad andra definitioner av vad det intersektionella begreppet innefattar, men grunden som finns gemensamt för alla definitioner är hur olika sociala kategoriseringar är centrala när det gäller uppkomsten och identifieringen av olika maktrelationer och maktstrukturer.

En annan viktig del är att teorin kan användas för att identifiera hur olika kategorier samspelar och korsar varandra. Teorin ger också möjligheten till att kunna studera och identifiera diskriminerande maktordningar för att även se hur dessa maktordningar kan samspela och förstärka varandra (De los Reyes & Mulinari, 2005). Normer är också väsentliga inom detta begrepp, på grund av att det som anses vara en norm är även det som ger makt (Svensson m.fl., 2023). Sociala kategoriseringar används ofta för att förklara vad som är normalt eller avvikande, men även vad som är eftertraktat och som ska eftersträvas. Det sociala kategoriseringarna visar därmed på implicita och underliggande maktmönster som återspeglas i samhället som normativa skillnader (Kaijser och Kronsell, 2014). Ett exempel på detta kan vara att det är normativt att tillhöra en kärnfamilj bestående av en mamma och en pappa med barn, i

jämförelse med hur en familj bestående av andra könsidentifieringar eller sexuella läggningar kan se ut. Den intersektionella teorin är bred och flexibel, vilket resulterar i ett stort användningsområde. Teorin har till exempel använts som en politisk orientering, som epistemologisk praktik och som ett ontologiskt ramverk. Utöver detta kan intersektionalitet användas som tillvägagångssätt för att rama in interaktioner på (Hopkins, 2017).

Intersektionalitet kan också användas som ett analytiskt perspektiv eller ramverk, i syfte med att synliggöra och förstå hur olika maktstrukturer uppkommer och interagerar med varandra (Hopkins, 2017; Allwood, 2021). Det intersektionella perspektivet kan även hjälpa oss förstå individuella samt gruppbaseerade skillnader. Till exempel att när det gäller naturkatastrofer anses det inte rätt att klassa kvinnor som en extra sårbar och utsatt grupp, baserat endast på kön. Genom att i stället ta i beaktning de flera olika sociala kategoriseringarna som en individ kan ingå i och analysera sårbarheten utifrån dessa kategoriseringar samt individuella egenskaper kan en annan syn på ansvar, beslutsfattning och sårbarhet identifieras (Allwood, 2021). Det är därför av stor vikt att erkänna hur en individ kan ingå i flera olika sociala grupperingar i samhället, till exempel en funktionshindrad kvinna eller en socioekonomiskt utsatt äldre man. Att ingå i flera olika sociala grupperingar visar även på hur en individ kan ha flera olika behov beroende på vilken social kategorisering det är som beaktas. Intersektionalitet kan också användas för att kunna identifiera vilka grupper det är som gynnas av en specifik politisk åtgärd, samt även då kunna identifiera vilka grupper det är som hamnar i bakgrunden av samma åtgärd (Kaijser & Kronsell, 2014).

Det finns en del kritik som uppdragats när det gäller intersektionalitet, en kritik som riktats mot teorin är att det inte finns en särskild metod kopplad till teorin. Som tidigare nämnt kan intersektionalitet användas i olika sammanhang och genom flertalet olika metoder. Till exempel har intersektionalitet använts i innehållsanalyser, i undersökningsdata, biografiska och självbiografiska förhållningssätt, i djupanalyser och i diskursanalyser. En annan kritik som finns gällande teorin är användning av begreppet ”interlocking”, som på svenska kan översättas till ”sammankoppling”. Kritiken innefattar att det finns en otydlighet kring vad begreppet faktiskt innebär, förvisso att intersektionalitet oftast beskrivs som att det handlar sammankopplade former av förtryck men det finns en tvetydighet kring vad detta egentligen innebär (Hopkins, 2017).

2.2 Politisk ekologi

Politisk ekologi myntades som ett begrepp under 1970-talet där den politiska ekologin skapades som ett studieområde i reaktion till den, på den tiden, dominerande statsvetenskapen. Studieområdet skapades även i reaktion till marxismen och dess bristande fokus på effekterna ekologiska skador hade på arbetarklassens hälsa och välbefinnande (Ajl, 2023). Tidigare var politisk ekologi nära besläktat med

den politiska ekonomin, på grund av att många studier med det politisk ekologiska perspektivet behandlade och undersökte de ojämlika maktförhållandena mellan det globala norr och globala syd. Detta är något som sedan har utvecklats till ett bredare teoretiskt ramverk (Svensson m.fl., 2023). Politisk ekologi tar också upp och berör tillståndet och förändringen av sociala och miljömässiga system, teorin har även en specifik hänsyn till maktförhållanden (Robbins, 2012). Den politiska ekologin har även ett stort fokus på fördelningen av makt, rättvisa, sårbarhet och resurser (Svensson m.fl., 2023). Inom teorin undersöks dessa sociala och miljömässiga systemen med en bredare förståelse kring att det finns bättre, mer hållbara och mindre exploaterande vis att utföra saker på (Robbins, 2012). Teorin kan även användas för att blicka tillbaka på historiska event och historiska processer, i syfte med att få en förståelse för rådande maktförhållanden (Svensson, m.fl., 2023). Historiska analyser är en grundläggande komponent inom den politisk ekologin, men alla politiska ekologer använder inte historia i sina analyser. Detta har medfört att det idag i stället finns en undergrupp inom den politiska ekologin som är inriktad på historisk politisk ekologi (Mathevet m.fl., 2015).

Något som belyser teorins grund är att forskningen inom detta område snarare går ut på att finna orsaken i stället för symptomen på ett problem. Inom den politiska ekologin anses även ekologiska system vara politiska samt att de idéer som existerar inom detta område avgränsas och till största del styrs av ekonomiska och politiska processer. Denna teori ger även möjlighet till att kunna avslöja vem som är en vinnare och vem som är en förlorare när det gäller till exempel politiska åtgärder. Teorin ska även kunna blotta dolda kostnader och den differentiella makten som bidrar till de miljömässiga och sociala resultaten. Dessa möjligheter bidrar därmed till att de vanligaste forskningsfrågorna som finns inom de politisk ekologiska perspektivet är; *vad är orsaken? Vem drar nytta och vem är förloraren?* Dessa forskningsfrågor banar även vägen för att kunna undersöka olika konflikter och maktstrukturer samt varför dessa uppstår, inom områdena för miljö, politik, ekonomi och samhälle (Robbins, 2012).

Vissa författare menar att den politiska ekologin tidigare har handlat om att fastställa den politiska ståndpunkten av klimatförändringar, detta genom att identifiera och belysa hur kapitalismens relation till miljön ser ut samt hur kapitalismen nyttjar och reproducerar socioekonomiska ojämlikheter. Idag hävdas det att den politiska ekologin i stället blivit mer specificerad och handlar om att konstruera ett alternativ till kapitalismen (Arsel, 2022).

Kvalitativa och kvantitativa analysmetoder används inom politisk ekologi för att exempelvis skapa modelleringsinsatser, i syfte med att utforska resursanvändning och interaktionsmönster. När det gäller resursanvändning samt tillgången till resurser menar Robbins (2012) att det pågår en kamp mellan lokala nyttjare som har tillgång till resurser och aktörer eller statliga myndigheter som vill ta över kontrollen av resurserna, i syfte med att öka den miljömässiga hållbarheten av resursen i fråga. Detta skapar en

orättvisa relaterat till resursfördelning, särskilt med tanke på att dessa åtgärder för att öka hållbarheten har visats få motsatt effekt. Att statliga myndigheter, privata företag och sociala eliter tar över kollektiva resurser skapar även konflikt, något som har lett till att problemen socialiseras och är inte längre endast ekologiskt inriktade (Robbins, 2012).

Politiskt ekologiska analyser är användbara för att bland annat studera beslutsfattande på lokal nivå. Teorin kan hjälpa till att förklara och förstå effekterna av beslut som fattas på olika nivåer i samhället. Det påstås att beslut som fattas på en högre nivå i samhället tenderar att inte ta sociala och ekologiska variationer på lokal nivå i beaktning. Politisk ekologi kan även användas för att urskilja vem som fattar beslutet, vem som verkställer det samt vem som påverkas av beslutet. Om de som påverkas av beslutet inte är involverade i processen är det en stor sannolikhet att effektiviteten av ett sådant beslut blir lidande. Om de som påverkas av beslutet, oftast lokala invånare, får vara involverade i beslutfattningsprocessen där deras intressen och behov också behandlas, är det större chans att beslutet blir effektivt och kan nyttjas på rätt vis (Shrestha och Ojha, 2017).

2.3 Tidigare forskning

2.3.1 Social orättvisa under evakuering

Social rättvisa vid återhämtning efter en katastrof innebär att alla drabbade får samma tillgång till resurser och möjligheter för att kunna möta sina egna behov (Emrich m.fl., 2019). En studie i USA visar att vid storskaliga evakueringar har det upptäckts brister angående att kunna transportera stora mängder människor vid en katastrof. Detta anses bero på bristande resurser hos de ansvariga för transporten. Detta leder till att alla inte får möjligheten att evakuera, något som särskilt drabbar personer utan bil men även andra sårbara grupper. Individer som inte pratar engelska har även visats ha svårigheter med att ta till sig information om evakuering samt finna transport och skydd (Wong m.fl., 2020).

En annan studie visade att vid skogsbränder ter det sig vara svårare att utföra evakueringar, trots att mängden människor som ska evakueras oftast är mindre än vid till exempel en orkan. Anledningen till svårigheterna vid skogsbränder är för att branden kan spridas snabbt och intensivt. Detta tenderar att överraska evakuerande samt överväldiga de ansvariga lokala myndigheterna, det beskrivs även att i vissa fall har brandförloppet varit så snabbt att myndigheterna inte vetat vart och när evakueringen ska ske. I Kalifornien skedde det flertalet stora skogsbränder under åren 2017 och 2018, något som genererade behov av snabba evakueringar av boende i områdena. Det som dock identifierades var bristande resurser av både mottagningsplatser samt transporteringsmöjligheter. Det har även då inte funnits tid att samordna transporter (Wong & Shaheen, 2019).

En annan sak som studien påpekar är att det oftast talas om att utnyttja kollektivtrafiken vid en evakuering. Problematiken är däremot att skogsbränder oftast inte sker i urbana miljöer utan sker på mer glesbebodda områden, där tillgången till kollektiv trafik är begränsad. Detta lämnar ett stort behov av att inneha en personlig bil för att kunna transportera sig ut ur evakueringsområdet, något som ofta lämnade personer utan bil bakom (Wong & Shaheen, 2019).

Det har även gjorts andra studier inom området för social rättvisa och evakueringar, Yabe och Ukkusuri (2020) studerade inkomstjämligheter i samband med evakueringar samt återflyttning efter evakuering. Hushåll med högre inkomster kunde evakuera dels på ett säkrare sätt men kunde även ta sig längre från på riskzonen, i jämförelse med hushåll med en lägre inkomst. Studien visade även på att hushåll med högre inkomst kunde evakuera till säkrare och rikare områden. Dessa områden hade oftast också mindre skador på bostäderna samt mindre strömavbrott. Det här påvisar därmed en ojämlig fördelning av möjligheterna för evakuering, något som visar på en social orättvisa emellan olika samhällsgrupper (Yabe & Ukkusuri, 2020).

2.3.2 Ojämlig resursfördelning under en katastrof

Sårbarhet hos en befolkning härstammar, enligt Nadiruzzaman och Wrathall (2015), från en ojämlig fördelning av resurser och möjligheter. Maktstrukturer ligger till grund för denna sårbarhet och ojämlighet, något som i sin tur kan påverka åtkomsten av resurser. Det har utförts en studie som relaterar denna sårbarhet till naturkatastrofer. Studien visar att vid en naturkatastrof, i denna studie en cyklon, förmedlades resurser ut av politiska aktörer, med en specifik inriktning på marginaliserade individer. Dessa resurser bestod av till exempel mat, kläder, arbetsrelaterade verktyg och hjälpmedel. Det som däremot inte presenterades av de politiska aktörerna var hur den största sårbarheten bland befolkningen inte härstammade från naturkatastrofens konsekvenser, utan från politiskt agerade med en snedvriden resursfördelning och korruption. Slutsatsen som dras är att den snedvridna resursfördelningen som finns i samhället existerade inte på grund av naturkatastrofens konsekvenser, utan på grund av redan befintliga maktstrukturer i samhället. Ett exempel som påvisar detta handlar om yrkesfiskare, dessa fiskare fick eller utlånades fiskeutrustning för att kunna återgå till sina arbeten efter katastrofen. I samma område fanns andra fiskare som använde sig av illegala fiskenät, något som orsakade problem för yrkesfiskarna. Bland annat fastnade yrkesfiskarna i näten eller fick inte samma tillgång av byten. Det illegala fiskeriet hade däremot ett stöd av verksamma aktörer i området, något som påvisar ojämligheten genom korruption, exkludering och en snedvriden resursfördelning (Nadiruzzaman & Wrathall, 2015).

Vid naturkatastrofer finns ofta tillgång till federala medel för återhämtning av en katastrof samt för resursutdelning. Dessa federala medel beskrivs däremot som en politisk process, vilket kan göra att det endast gynnar grupper som redan besitter makt på både samhälls- och delstatsnivå. Ett exempel som

lyfts är hur språkbarriärer och byråkratiska hinder kan orsaka att migranter i det katastrofdrabbade området ej lyckas få tillgång till förnödenheter. Värdet med att det finns en processuell rättvisa betonas, när det gäller beslutsprocessen för resursfördelningen efter en katastrof. Om en snedvriden resursfördelning förekommer i detta samband kan förmågan att återhämta sig blir orättvis. En rättvis fördelning av resurser är därav viktigt för återhämtningen vid en katastrof (Muñoz & Tate, 2016). En annan studie fann att en ojämlik resursfördelning under översvämningar påverkade främst socialt utsatta grupper i samhället. Till exempel låginkomsthushåll, minoriteter samt äldre (Walker & Burningsham, 2011). Även andra sociala kategoriseringar har visat sig påverka tillgången till resurser och hjälpmedel under en katastrof, till exempel påverkar ras och inkomst utfallet (Muñoz & Tate, 2016). Vid katastrofer tilldelas oftast hushåll med mest fysisk skada flest resurser, detta gör att hushåll med egendom av ett högre värde prioriteras och utdelas flest resurser. Något som lämnar andra grupper i bakgrunden. Det som missas vid denna typ av bedömning vid resursdistribuering är den sociala aspekten, socialt sårbara grupper lämnas oftast utan resurser. Detta orsakar att alla inte får tillgång till samma resurser och skapar därmed en social orättvisa vid katastrofhanteringen (Emrich, 2019).

2.3.3 Den manliga heroiska brandmannen

Att arbeta som brandman är något som synonymiseras med att inneha en inneboende respekt från samhället och sammanfogas ofta med begreppet "hjälte". En svensk studie fann att brandmän, i jämförelse med andra liknande yrkesgrupper, fick mer uppmärksamhet av media samt befolkningen vid politiska protester. Med detta menas att det finns en annan respekt för yrket i jämförelse med andra liknande yrken, där alla yrken på olika sätt räddar liv. Det finns också en stark koppling mellan maskulinitet och brandmän. Att arbeta inom brandbekämpning är ett mansdominerat yrke. I Sverige finns det en bristande inkludering av kvinnor i jämförelse med andra länder. Det beskrivs att vid rekryteringsprocessen exkluderas kvinnor med anledning av att de saknar den fysiska styrka som krävs för yrket, de exkluderas även på grund av bristande erfarenhet. Denna exkludering anses ske på grund av att maskulinitet har institutionaliserats i yrket. Den syn på yrket där de yrkesverksamma brandmännen är maskulina har också sammankopplats med en symbolik för hur brandmän anses vara nationella hjältar, något som bland annat kunde ses vid terrorattackerna 11 september 2001 (Ericson, 2014).

Det beskrivs att populärkulturen besitter den typiska bilden av en manlig brandman, något som starkt betingas med hjältemod, fara och risker. Denna bild har även förstärkts efter terrorattackerna i USA 2001 (Thurnell-Read & Parker, 2008). Något som både Ericson (2014) och Thurnell-Read och Parker (2008) tar upp i sina studier är hur denna heroism som benämns med brandmannayrket baseras på omgivningens syn. Det innebär att det inte nödvändigtvis behöver vara att brandmännen ser sig själva som någon hjälte (Ericson, 2014; Thurnell-Read & Parker, 2008). Brandmännen kan förneka sin hjälteroll gentemot omgivningens syn, men i själva verket blir effekten motsatt. Att brandmännen

förnekar att de är hjältar kan således accentuera bilden av hjältemodiga brandmän. Anledningen till denna effekt påstås bero på att befolkningen fördrar en blygsammare hjälte över någon som är fräckare (Ericson, 2014). Bilden av den hjältemodiga brandmannen påstås också kunna förstärkas genom hur brandmännen porträtteras i film och serier (Scott & Tracy, 2007).

3. Metod och material

3.1 Databesamling

Den metod för databesamling som använts har varit genom att söka på internet efter dokument som beskrev händelseförloppet under skogsbranden. Det har inneburit att två dokument har valts ut som ska utgöra grunden för analysen. Själva databesamlingen utfördes genom att söka efter rapporter på olika myndigheters hemsidor, bland annat eftersöktes dokument på MSB:s hemsida. Andra myndigheter som inkluderades i sökningarna var bland annat regeringens hemsida, Försvärshögskolans hemsida samt Länsstyrelsen i Västmanlands hemsida. Länsstyrelsens hemsida saknade dokument som behandlade skogsbranden, det fanns endast andra dokument som enbart refererade till skogsbranden. Dokumenten som slutligen valdes ut är hämtade från regeringens hemsida och Försvärshögskolans hemsida, där båda rapporter är publicerade offentligt.

Innan urvalet fanns det uppsatta urvalskriterier om vad dokumenten behövde innehålla, för att kunna uppfylla uppsatsens syfte och svara på forskningsfrågorna. Några av dessa krav var att dokumentet ska behandla händelseförloppet genom att ta upp hur släckningsarbetet såg ut samt hur olika aktörer arbetade. Ett annat krav var att det skulle finnas inslag i rapporterna som berörde de boende som evakuerades, brandmän samt annan personal som varit inblandade i arbetet. Utöver detta behövde det vara relativt omfattande rapporter, anledning till detta var för att minimera risken att ha för lite data i analysen. Ett annat kriterie var att innehållet skulle innefatta information om olika resurser som tillhandahölls under släckningsarbetet.

Rapporten *Bara skog som brinner?* som är utgiven av Asp m.fl. (2015), valdes på grund av att denna rapport innefattar en större redogörelse för händelseförloppet av branden, detta händelseförlopp framställs på så vis att de första fem dagarna beskrivs genomgående i turordning. Detta ger en bredare bild om hur branden utvecklades allt eftersom. Det finns även djupare beskrivningar om hur informationsflödet mellan aktörer och allmänheten såg ut under denna tid, samt ett fördjupande avsnitt om evakueringen som skedde (Asp m.fl., 2015). Denna rapport anses innehålla relevant information i relation till uppsatsens syfte och frågeställningar. Det är däremot värt att notera att dokumentet är stort och en avgränsning kommer att göras, med anledning av att allt innehåll i rapporten ej anses som relevant för uppsatsens syfte. Avgränsningen är att analysen endast kommer inkludera det andra kapitlet i rapporten, på grund av att detta kapitel beskriver bland annat händelseförloppet.

Rapporten från *Skogsbrandsutredningen*, som är utgiven av Sjökvist (2015), valdes med anledning av att denna rapport redogör för vad olika aktörer utförde för arbete under brandens förlopp, bland annat Räddningstjänsten, Länsstyrelsen, drabbade kommuner och frivilliga insatser. Detta anses vara intressant att inkludera i analysen på grund av att få möjligheten att undersöka hur olika aktörers åtgärder kan ha

påverkat olika grupper samt personal, något som är relevant i förhållande till forskningsfrågorna och syftet. Denna rapport ger även möjlighet att granska resursfördelningen mellan personal.

Sammanfattningsvis finns det även här betydelsefull information som kommer att ligga till grund för analysen, avgränsningen för detta dokument är att endast det tredje kapitlet inkluderas. Motiveringen till denna avgränsning är att det är främst detta kapitel som är relevant gentemot studiens syfte och frågeställning, i övrigt anses det inte finnas utrymme eller tid för att analysera dokumentet i sin helhet.

Andra dokument som lästes igenom men i slutändan sållades bort var bland annat Bergquist m.fl. (2019) rapport *Föryngringsarbetet efter skogsbranden i Västmanland 2014*. Denna valdes bort med anledning av att huvudinnehållet var inriktat på skogsbruket och vilka effekter det blev på trädens kvalitet och återuppväxt därefter. På sin höjd inkluderades skogsägare i detta dokument men i övrigt inkluderades inte övriga samhället eller personal på den nivå som ansågs krävas, för att kunna genomföra en analys och besvara forskningsfrågan samt uppfylla syftet. Ett annat dokument som lästes igenom men som också valdes bort var Bergh Johannesson & Öster (2015) rapport *Erfarenheter, reaktioner och samhällets stöd efter skogsbranden i Västmanland 2014: En uppföljning av de drabbade*. Denna rapport innehöll fakta om hur invånarna hade påverkats i samband med branden, men anledningen till varför den sorterades bort var för att den inte uppfyllde urvalskriterierna. Rapporten saknade information om händelseförloppet, något som var ett av urvalskriterierna. Deras rapport var också baserad på en enkätundersökning, något som genererade data i form av siffror och jämförelser. Detta var ett intressant material men som inte ansågs passa in med den valda analysmetoden för denna uppsats. En annan anledning till varför denna inte inkluderades var på grund av att rapporten var relativt kort och innehöll ingen större mängd text, vilket bedömdes kunna bidra till en bristfällig analys då det finns en avsaknad av data. MSB:s (2015) rapport *Skogsbranden i Västmanland 2014: Observatörsrapport* är resultatet av den observatörsinsats som MSB utförde under skogsbranden. Denna rapport innefattar delvis händelseförloppet av branden vilket uppfyller ett av urvalskraven, däremot är händelseförloppet beskrivet utifrån hur branden spred sig och informationen saknar den mänskliga inverkan som krävs för denna analys. Med detta menas att informationen utgår från till exempel hur helikoptrar användes i släckningsarbetet. I övrigt innehåller rapporten information om släckningsmetoder (MSB, 2015). Rapporten är intresseväckande däremot saknas, som tidigare nämnt, den mänskliga inverkan. Till exempel saknas det information om evakueringarna. Därför anses denna rapport inte uppfylla urvalskriterierna, något som resulterar i att uppsatsens syfte och frågeställningar ej hade kunnat besvaras.

3.2 Material

Uppsatsens analysmaterial kommer bestå av två rapporter som uppfyller det tidigare nämnda urvalskriterierna. Den första rapporten heter *Bara skog som brinner? Och är utgiven av Asp m.fl.*

(2015). Rapporten består av 176 sidor och är en utvärdering av krishanteringsarbetet, som tog plats under skogsbranden i Västmanland 2014. Rapporten är också utgiven via Försvarshögskolan och deras nationella centrum för krishanteringsstudier (CRISMART). Rapportens syfte är att, utifrån ett krisberedskapsperspektiv, kunna ta vara på erfarenheter och lärdomar från skogsbranden genom att genomföra en systematisk undersökning. Författarna beskriver att de är hoppfulla om att de underlag de presenterat ska kunna nyttjas av dels de drabbade kommunerna och länsstyrelsen, för att implementera de identifierade lärdomarna, men även att underlaget ska kunna användas för att bidra till den fortsatta utvecklingen av krisberedskapsförmågan (Asp m.fl., 2015).

Rapporten består av fyra kapitel. Andra kapitlet, som är det kapitel som analysen utgår ifrån, beskriver händelseförloppet från första till femte dagen, därefter beskrivs det om hur Länsstyrelsen övertar räddningsinsatsen. Vidare i detta kapitel beskrivs och reflekteras det över den information som gick ut till allmänheten, den samverkan som fanns emellan olika aktörer samt den evakuering som skedde i samband med branden. Utöver detta beskrivs också om de frivilligas arbete och Länsstyrelsens särskilda krishanteringsorganisation. I det första kapitlet återfinns information om rapportens upplägg, syfte och målsättning. Detta kapitel berör även tidigare kunskap om krishantering där bland annat begreppet ”kris” definieras. Det diskuteras även om vad för utmaningar det kan finnas för det offentliga ledarskapet i samband med kriser. Ett annat avsnitt under detta kapitel behandlar och diskuterar komplexiteten med de strukturer och villkor som är centrala inom samhällsskydd och beredskap, detta inkluderar då även aktörernas krav på förhållningssätt gentemot dessa villkor. Här beskrivs även den relevanta lagstiftning som berör säkerhetsområdet i Sverige, till exempel benämns *lagen om skydd mot olyckor* (SFS 2003:778). Det tredje kapitlet innehåller författarnas diskussion om bland annat vilka systemutmaningar som identifierats, till exempel gällande bristen på kunskap kring evakuering. Här sammankopplar även författarna första kapitlets tidigare forskning om krishantering med de lärdomar som kan dras av skogsbranden, sammankopplingen sker också med innehållet i det andra kapitlet. Sista kapitlet består av slutsatser och rekommendationer som författarna kommit fram till. Dessa slutsatser och rekommendationer vänder sig till berörda kommuner och Länsstyrelsen i Västmanland. Till exempel beskrivs det att när det gäller evakuering av befolkningen har Sverige mycket att lära sig, det saknas verktyg och förberedelse för att kunna genomföra säkra evakueringar (Asp m.fl., 2015).

Den andra rapporten som ska inkluderas i uppsatsen är en rapport från Sjökvist (2015). Rapporten är från *Skogsbrandsutredningen* vars syfte var att utvärdera och beskriva arbetet samt den operativa insatsen som olika aktörer genomförde under skogsbranden i Västmanland 2014. Likt föregående rapport av Asp m.fl. (2015) skulle även denna rapport bistå med förbättringsförslag för att stärka samhällets krisberedskap.

Sjökvist rapport (2015) består av 288 sidor och är uppdelad i fem kapitel. Det tredje kapitlet i rapporten, som inkluderas i analysen, beskriver händelseförloppet som utspelades under skogsbranden. I detta kapitel beskrivs också de olika aktörernas insatser, bland annat beskrivs händelseförloppet utifrån räddningstjänstens arbete. Hur Länsstyrelsen i Västmanlands beredskap och arbete fortskred beskrivs även här. Andra aktörers arbete som till exempel polisens, MSB:s, SOS alarm samt de drabbade kommunerna skildras också i detta kapitel. Rapportens första kapitel beskriver hur skogsbrandutredningen tillkommit samt vilka aktörer som varit inblandade i arbetet, till exempel har möten hållits med Länsstyrelsen i Västmanland, SOS Alarm, Försvarmakten samt MSB. I det andra kapitlet redogörs aktuell lagstiftning samt de principer som ligger till grund för hanteringen av kriser och olyckor i Sverige. Även lagstiftning som funnits tidigare i historien beskrivs, till exempel Brandlagen (SFS 1974:80). I det fjärde kapitlet sammanfattas alla insatser kortfattat och beskrivs ur ett kritiskt perspektiv där brister som identifierats i det tidigare kapitlet pekas ut. Femte och sista kapitlet består av att lagstiftningen sammankopplas med hur den efterföljts i arbetet med branden. Här presenteras även potentiella förbättringsförslag på vad som hade kunnat gjorts annorlunda och slutsatser av den utvärdering som gjort. Till exempel menar Sjökvist (2015) på att det inledande räddningsarbetet som utfördes av räddningstjänsten haft sådana stora brister att insatserna inte levt upp till ett av de viktigaste nationella målen i lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778, 1 kap, 3§).

3.3 Analysmetod

I denna uppsats kommer en kvalitativ innehållsanalys användas för att kunna besvara studiens frågeställningar. Den kvalitativa innehållsanalysen används för att analysera och tolka olika texter och dokument. Genom denna analysmetod går det att analysera det manifesta budskapet i en text och/eller analysera det latent budskapet. Det manifesta budskapet är det innehåll som är textnära och som belyser budskapet i ett dokument. Det latent budskapet är det textinnehåll som ligger mer gömt, det brukar sägas att dessa budskap kan återfinnas mellan raderna (Lundman & Granheim Hällgren, 2012). En kvalitativ innehållsanalys är ämnad för att ge en bred och kondenserad bild av det fenomen man undersöker. Detta fenomen beskrivs då med hjälp av kategorier och teman (Elo & Kyngäs, 2007).

Det går att välja om innehållsanalysen ska ha en deduktiv eller induktiv ansats. Med en deduktiv ansats menas det att analysen genomförs med ett förutbestämt kodningsschema eller mall. En deduktiv ansats kan även utgå från en tidigare bestämd teori eller modell. En induktiv ansats innebär å andra sidan att analysen utförs förutsättningslöst utan mallar eller tidigare teorier (Lundman & Granheim Hällgren, 2012). En induktiv ansats är fördelaktig när det finns brist på tidigare information om det fenomen som undersöks. I uppsatsens analys kommer en induktiv ansats att användas, i syfte med att kunna analysera de valda dokumenten helt förutsättningslöst. Här ska det även poängteras att analysen kommer innefatta både det latent och manifesta budskapen i materialet (Elo & Kyngäs, 2007).

När det gäller utförandet av en kvalitativ innehållsanalys återfinns sanningen i betraktarens ögon. Med detta menas det att omvärlden anses vara komplex, subjektiv, konstruerad och kontextberoende. Vid analys av ett textdokument krävs det därmed en kunskap om kontexten som omringar datamaterialet, alltså att materialet ses i sitt sammanhang. Det krav som detta ställer är att individen som utför analysen behöver ha förkunskaper om det sammanhang och eventuella bakomliggande processer som kan finnas (Lundman & Granheim Hällgren, 2012). En text anses få sin mening via läsaren snarare än att en text har sedan tidigare en given mening. Detta öppnar därmed upp för att flera tolkningar kan ske av samma datamaterial (Krippendorff, 2004 refererad till i Lundman & Granheim Hällgren, 2012).

I en kvalitativ innehållsanalys finns det några centrala begrepp som genomsyrar hela analysprocessen. Dessa begrepp är bland annat *meningsenhet*, *kondensering*, *kod*, *kategori* och *tema*. Meningsenheten är den meningsbärande texten, med detta menas det att det är stycken, meningar eller ord som i sitt sammanhang eller innehåll hör ihop med varandra. Det är viktigt att meningsenheterna ej är för omfattande då detta kan försvåra analysarbetet, det ökar även risken för att viktigt innehåll går till spillo. Å andra sidan kan även för små meningsenheter bidra till att resultatet blir fragmenterat (Lundman & Granheim Hällgren, 2012; Elo & Kyngäs, 2007). När det gäller kondenseringen innebär detta att meningsenheterna ska abstraheras och kortas ned utan att det huvudsakliga innehållet går förlorat. Koderna i analysen agerar som etiketter för kontexten i meningsenheterna, således är koden en kort beskrivning av vad meningsenheten handlar om. Koderna är verktyg som hjälper forskaren att på ett bättre sätt kunna reflektera över sina utvalda meningsenheter. Kategorier är en samling av koder som har liknande innehåll (Lundman & Granheim Hällgren, 2012). En kategori beskrivs som externt heterogen och internt homogen, detta innebär att innehållet i en kategori är närbesläktat samt att innehållet skiljer sig från andra kategoriers innebörd (Patton, 2002 refererad till i Lundman & Granheim Hällgren, 2012). Sista steget i analysen är att utforma teman baserat på de kategorier som identifierats. Ett tema ska vara den röda tråden av analysen och ska kunna besvara frågan ”vad handlar det här om?”. Tema används även för att sammanbinda de latent budskapen som återfinns i kategorierna (Lundman & Granheim Hällgren, 2012).

Den problematik som kan finnas med en kvalitativ innehållsanalys är att analysen baseras på subjektiva tolkningar. Tolkningarna blir därmed personliga och kan också baseras på tidigare erfarenheter av den som utför analysen, något som i vissa fall kan påverka resultatet. På grund av att analysen baseras på personliga tolkningar försvårar även detta för att någon annan ska kunna kontrollera resultatet genom att upprepa samma analysmetod (Lundman & Granheim Hällgren, 2012).

Kontexten och sammanhanget är vitalt för att resultatet av analysen ska anses giltigt (Lundman & Granheim Hällgren, 2012; Elo & Kyngäs, 2007). Förförståelsen anses också spela en viktig roll under analysen. Det argumenteras kring att förförståelse dels kan leda till att vi får en djupare förståelse och kan även öppna upp för att få ny kunskap. Å andra sidan argumenteras det även för att förförståelse även kan innefatta förutfattade meningar, något som kan riskera validiteten av resultatet. Några tillvägagångssätt för att öka trovärdigheten i analysen är bland annat genom validering av experter. Med detta menas det att andra forskare eller sakkunniga inom området granskar resultatet av analysen, för att bedöma ifall det är ett rimligt ställningstagande i relation till tidigare forskning. Detta tillvägagångssätt är däremot inte helt enkelt då resultatet baseras som tidigare nämnt på subjektiva tolkningar, ett avvikande resultat behöver därmed inte anses vara ogiltigt (Lundman & Granheim Hällgren, 2012). Ett annat sätt att öka trovärdigheten för resultatet av en kvalitativ innehållsanalys är genom att under hela analysprocessen redovisa för de tolkningar och ställningstaganden som utförs, i syfte med att ge en transparens till läsaren (Elo & Kyngäs, 2007). Valet av data är också viktigt när det talas om trovärdighet, det krävs att materialet som ska analyseras väljs så att det finns en möjlighet att generalisera de slutsatser som dras (Lundman & Granheim Hällgren, 2012).

Den kvalitativa innehållsanalysen påbörjades med att noggrant läsa igenom materialen två gånger. Därefter påbörjades arbetet med att markera meningar eller stycken som ansågs vara relevanta för uppsatsens syfte. Dessa markeringar bestod därav av meningar vars innehåll berörde någon av grupperna som specificeras i frågeställningen. Kortare noteringar gjordes även vid varje markering, dessa noteringar syftade till att tydligt markera inom vilket potentiellt övergripande ämne meningens kunde passa in till. När materialet bearbetats och markerats förflyttades de markerade meningarna in i en tabell. Meningarna kondenserades sedan. Efter kondenseringen observerades alla meningsenheter och sedan skapades koder för vardera enhet. Dessa koder kunde sedan hjälpa till att kategorisera meningsenheterna utifrån dess innehåll. När alla meningsenheter kategoriserats krävdes det tid för att observera och hitta gemensamma nämnare mellan de olika kategorierna. När detta gjorts kunde övergripande teman växa fram, som handlade om bland annat resursfördelning och olika berörda grupper. Något som skedde kontinuerligt under dels kondenseringen, kodningen och kategoriseringen av meningsenheterna var att vissa meningsenheter inte längre ansågs vara relevanta, i förhållande till att kunna besvara frågeställningarna. Dessa sällades därmed bort och inkluderades inte i det slutgiltiga analysresultatet.

3.4 Etiska aspekter

Att utföra olika studier sätter krav på forskaren när det gäller att hantera material och eventuella etiska aspekter. Det föreligger etiska krav på studier som innefattar hantering av personliga uppgifter, till exempel vid studier som innefattar insamling av data genom enkäter eller intervjuer. Vid sådana studier är det av största vikt att forskaren hanterar uppgifterna med stor säkerhet, i syfte med att säkerhetsställa

deltagarnas anonymitet. Det är även viktigt att deltagarna blivit tydligt informerade av forskaren, angående hur det insamlade materialet åsyftas att användas. För att deltagare i en studie ska kunna lämna ett informerat samtycke krävs det att de får ta del av information om studien. Det insamlade materialet och samtycket som deltagarna givit behöver hanteras i enlighet med den gällande lagstiftningen. Lagstiftningen finns till för att säkerställa att integriteten hos deltagarna säkerställs och inte röjs (Vetenskapsrådet, 2017). När det gäller studien i denna uppsats kommer ingen personlig data att inkluderas. Det material som samlats in består endast av publicerade offentliga dokument. På grund av detta bedöms det därför inte finnas några större etiska aspekter som ska ses efter särskilt.

4. Resultat

Den kvalitativa innehållsanalysen resulterade i sex teman som belyser hur resursfördelningen sett ut mellan personal samt hur exponerade boende och skogsägare omhändertagits och informerats. De sex temana är *Brandmännens välbefinnande prioriteras*, *Osäker evakuering av boende*, *Bristande prioritering av administrativ personal*, *Otydligheter kring icke-svensktalandes prioritering*, *Skogsägare främjas* och *Bristande säkerhet för personal i fält*. Vad gäller analysen finns både latent och manifesta budskap med. Det vill säga att analysarbetet har bestått av att tolka det textnära innehållet men även eftersöka och analysera budskapen som kan finnas mellan raderna. Innehållet som inkluderats i analysen är endast information där särskilda grupper kan urskiljas.

4.1 Brandmännens välbefinnande prioriteras

Att brandmän är en central del under en skogsbrand är otvivelaktigt, det är dessa individer som arbetar vid fronten och försöker begränsa och motverka de potentiella skador och faror som en brand kan medföra. Det som däremot blev tydligt under analysen var att brandmännens välbefinnande stod i fokus. Innehållet i detta tema består av beskrivningar om de omständigheter brandmännen uppges ha upplevt under släckningsarbetet, temat består också av innehåll som berör de resurser som sattes in för brandmännen (Asp m.fl., 2015; Sjökvist, 2015).

En del av detta tema består av olika känslöstämningar brandmännen beskrevs ha. Till exempel beskrivs det att brandmännen kämpade emot trötthet och en betydande arbetsbörda. En nedstämdhet målas också upp, med anledning av att brandmännen i första skedet inte lyckades få kontroll på branden. Något som belyses däremot är att denna trötthet identifierades hos ansvariga aktörer, och som åtgärd tillkallades fler styrkor med brandmän (Sjökvist, 2015).

En annan del under detta tema var mängden frivilliga som arbetade för brandmännen, bland annat sattes en gratiskiosk upp som endast brandmännen fick ta del av. Denna gratiskiosk innehöll mat, godis, dryck och andra förnödenheter som kan tänkas behövas. Övriga frivilliginsatser var lokala företag, som till exempel livsmedelsbutiker, pizzerior och hotell, som donerade mat specifikt till brandmännen. Den donerade maten levererades sedan av en frivillig organisation. Denna frivilliga organisation bistod med cirka 200–300 matleveranser. Utöver detta lånades gymnastikhallar ut för logi till brandmännen, som mest fanns det 250 bäddar. Det anställdes även parkeringsvakter för att säkerställa att brandbilarna fick tillgång till logi (Asp m.fl., 2015). De frivilliga påvisar ett engagemang för att säkerställa att brandmännens behov möttes, när det gäller mat och andra förnödenheter. Analysmaterialets författare påvisar prioriteringen av brandmän genom valet att benämna känslöstämningarna som fanns hos

brandmännen samt belysa hur känslöstämningarna påverkade ledande aktörers aktioner. Till exempel att brandmännen beskrivs som trötta och ledningen ser ett behov av att tillsätta förstärkning för att ge vila åt brandmännen.

Brandmännen målas även upp som hjältemodiga personer som förbiser de faror som finns med bränder. Detta kan särskilt ses i följande citat: ”Det är en timmerbilsförare som blir fast i lågorna och avlider. Hans kollega och arbetsgivare får stora brännskador men överlever efter en heroisk insats från några brandmän” (Asp m.fl., 2015, s. 40–41). Ett annat citat som även bygger på samma beskrivning är: ” Trots farorna gick brandpersonal in i området och lyckades hitta personen som var svårt brännskadad men ändå hade lyckats förflytta sig” (Sjökvist, 2015, s. 54).

4.2 Osäker evakuering av boende

Temat *Osäker evakuering av boende* inkluderar innehåll som handlar om de evakueringar som skedde under branden. Eftersom branden sträckte sig över fyra kommuner var det boende inom alla kommuner som drabbades och en del av dessa fick evakueras. Det finns även innehåll om de resurser som fanns tillhands samt angående krisstöd (Asp m.fl., 2015; Sjökvist, 2015).

Det skedde evakueringar av boende på flera platser inom brandområdet, bland annat i Surahammars kommun samt Fagersta kommun (Asp m.fl., 2015). Evakueringen präglades av bristande resurser och förberedelser, något som utsatte de boende för tillsynes onödiga risker, till exempel saknades det information och kartor över vilka som bodde i området (Sjökvist, 2015). En annan problematik som belystes i flera stycken var att ingen registrering av de evakuerade boende genomfördes. Detta bidrog till osäkerheter kring hur många som evakuerat samt vilka dessa var. Ett behov av att införa ett nationellt verktyg för katastrofregistrering påpekas, i bakgrund till den bristande registreringen (Asp m.fl., 2015; Sjökvist, 2015). Ett undertema som belyser hur osäker evakueringen var handlar om hur ett antal personer blev kvarglömda i samband med evakueringen. Räddningstjänsten utförde dörrknackning i ett område som kallas Broarna, som är beläget i Norbergs kommun. Dörrknackningen, där boende informerades om evakueringen, skedde däremot inte hos alla hushåll. Detta i samband med ett felaktigt VMA gjorde att flertalet personer lämnades kvar och tvingades fly branden på egen hand. Att det saknades förteckningar över vilka som bodde i området ledde också till att informationen om evakuering inte framgick till alla, något som också orsakade att personer blev efterlämnade. Det som identifieras här är att viktig information inte framgick till boende i det branddrabbade området, vilket ledde till att personer fick fly på egen hand. Evakueringen i sig var även oorganiserad och saknade vitala förberedelser (Asp m.fl., 2015).

Likt temat *Brandmännens välbefinnande prioriteras* berörs känslöstämningar även här, om än i mindre utsträckning. Det beskrivs att evakueringen upplevdes som dramatisk, ineffektiv samt att den saknade samordning. Vid uppsamlingsplatsen av de evakuerade saknades det även resurser för att kunna motta alla. Detta sägs ha bidragit till att ha ökat oron hos de evakuerade personerna. Tjänstemän som fanns på plats vid mottagningen anges däremot försökt arbetat utifrån bästa förmåga för att bistå de evakuerade (Asp m.fl., 2015).

Vid evakueringen som skedde i Fagersta kommun skedde en exkludering av boende i ett närliggande område som heter Stabäck. Exkluderingen baseras på det faktum att boende i ett område som heter Ängelsberg fick tillgång till ett kriscentrum där de evakuerade fick stöd när de återvände efter evakueringen. Stabäck å andra sidan exkluderades då de ej kunde nå kriscentret på grund av avspärningar av vägar som låg emellan orterna, Stabäck blev därmed utan stöd trots att även de hade evakuerats. När det gäller resurser erbjöd Försvarmakten logi och utspisning samt personal och skyddsvakter till de evakuerade men fick inget gehör från de ledande aktörerna, något som i bakgrund till bristen på resurser vid mottagningen kunde ha varit nödvändiga resurser (Asp m.fl., 2015).

4.3 Bristande prioritering av administrativ personal

Detta tema innefattar innehåll som berör hur administrativ personal, till exempel informatörer eller stabsmedarbetare, har behandlats och fått olika resurser under arbetet med branden. Innehållet berör bland annat arbetsmiljön samt de känslöstämningar anställda hade. Beskrivningar av upplevelsen av arbetet med branden inkluderas även. Det som kan ses under detta tema är att det är nästan uteslutande endast känslöstämningar som beskrivs, i stället för det praktiska arbetet som utfördes av övriga personalen (Asp m.fl., 2015).

Stor stress för den administrativa personalen är något som beskrivs i flera stycken, bland annat finns beskrivningar från en enskild person som arbetat under branden. Hon sa ”Jag har aldrig varit så stressad i hela mitt liv som när jag jobbade under branden och dagarna efter. Jag kunde inte tänka på något annat. Branden fanns i hela mitt väsen” (Asp m.fl., 2015, s. 38). Detta är något som påtalas i andra sammanhang där det beskrivs att arbetsbördan var påtaglig, något som orsakat dåligt mående samt substantiell stress hos personalen. Utöver denna stress beskrivs även dåliga arbetsmiljöer, varma kontor utan adekvat luftkonditionering samt höga bullernivåer. Andra försvårande omständigheter som försämrade arbetsmiljön var den dåliga uppkopplingen till både telefon och internet. I Ramnäs där staben satt lämnade informatörer kontoret vid ett tillfälle på grund av de bristande arbetsförhållandena, de flyttade i stället till ett kontor i Västerås (Asp m.fl., 2015).

Arbetet sägs även ha tårt på den administrativa personalen, att inte kunna besvara allmänhetens frågor ska ha bidragit till stressen. Att inte kunna besvara allmänheten frågor beskrivs också ha skapat en frustration. De upplevde att de kände sig bortprioriterade då den bekräftade informationen oftast gavs till en pressansvarig i stället för informatörer, som har i uppgift att informera allmänheten och kommun. Andra aktörer som påbörjade sitt arbete efter brandens mest intensiva dagar uppges ha kontaktat personalen i brådskande form, något som däremot inte tolkades som brådskande av personalen. Detta upplevdes som hänsynslöst, med tanke på att de handlade om anställda som saknade personella resurser för att kunna hantera den arbetsbörda som fanns vid tillfället (Asp m.fl., 2015).

Trots beskrivningarna av den påtagliga stress och arbetsbörda som anställda hade saknades det stöd och resurser för att förbättra deras tillvaro. Det beskrivs att informatörer, som bland annat fick bemöta många människor i kris, saknade adekvat stöd. De fick i stället stötta varandra efter arbetspassen. En annan sak som noterades var avsaknaden på beskrivningar av personalen. Brandmännen beskrevs som heroiska medan det saknades liknande beskrivningar av personalen, trots dess inkludering i arbetet (Asp m.fl., 2015; Sjökvist, 2015).

4.4 Otydligheter kring icke-svensktalandes prioritering

Temat handlar om hur tillgången till information på andra språk var under branden. Det som analysen visar och som temat innefattar är att gällande språkinkluderingen saknades det resurser samt förståelse för behovet av översatt information, men å andra sidan var språkinkluderingen i vissa fall välfungerande (Asp m.fl., 2015; Sjökvist, 2015).

Det beskrivs att fanns en bristande förmåga att tillhandahålla information på andra språk hos flertalet aktörer, vilka språk dessa är redovisas däremot inte. Det beskrivs även att Länsstyrelsen kontaktade Västmanlands Tolkservice som hade kunnat hjälpa till med att översätta information, de fick däremot svaret att översättningarna skulle ta en vecka. Detta är problematisk på grund av hur tidskänslig viss information kan vara, exempelvis vid en evakuering. Det som kunde ses var att i vissa fall fanns det ett bristfälligt utbud av information på annat språk. Norbergs kommun förde även motstridiga argument gällande att tillhandahålla information på andra språk. Kommunen hävdade att de inte upplevde något behov av att översätta informationen som publicerades, detta trots att det uppges ha funnits asylboende inom kommunen. Kommunen förväntade sig att en del av individerna som var bosatta på asylboende skulle besöka krisinformationscentret vid återflyttningen, något som däremot inte skedde (Asp m.fl., 2015).

Några av de berörda kommunerna såg däremot behovet av att erbjuda information på andra språk, Fagersta kommun anordnade till exempel särskilda informationsmöten för icke-svensktalande (Sjökvist,

2015). Fagersta kommun identifierade även att kommunen bestod av individer från Somalia samt att en del av dessa var nyanlända. För att nå dessa tog kommunen kontakt med en somalisk förening, för att kunna kommunicera och informera invånarna. Surahammar kommun inkluderade en finsktalande anställd vid informationsplatser och där kommunanställda höll till för att informera allmänheten (Asp m.fl., 2015).

4.5 Skogsägare främjas

Under detta tema finns innehåll som belyser hur skogsägare har omhändertagits och informerats under branden. Temat uppmärksammar det särskilda stödet och tilldelade resurser som skogsägarna fick under skogsbranden. Till skillnad från temat *Bristande prioritering av anställda* finns här ett tydligt stöd gentemot denna grupp samt även särskilda tilldelade resurser för att säkerställa dess välbefinnande.

Skogsägare är den grupp som fått skadad egendom under branden, bortsett från vissa boende i området (Asp m.fl., 2015; Sjökvist, 2015). Till skillnad från resterande exponerade boende fick skogsägarna ett eget kontor de kunde vända sig till för information. Något som identifierades av lokala aktörer var att skogsägarna hade andra frågor gentemot allmänheten, frågor som berör skogsvård, återplantering och avverkning. I samband med detta har även särskilda möten hållits, där skogsägare varit inbjudna för att ta del av information och råd. Ett möte anordnades även av regeringen där statssekreterare, räddningsledning och skogsägare deltog. Efter mötet tog regeringen beslut om att utfärda stödpaket aviserade till berörda skogsägare (Sjökvist, 2015). Andra möten hölls också med skogsägare, där bland annat landshövdingen deltog, i syfte med att ta del av gruppens åsikter och syn på händelsen. Det beskrivs att det fanns en stor sorg bland skogsägarna för att deras skog förstörts. Under detta tema uppmärksammades behovet av att dra kunskap från tidigare erfarenheter. Efter att stormen Gudrun inträffat tog flera skogsägare sitt liv, på grund av sorgen över sin förlust av skog. Detta var något som i denna händelse ville förebyggas och gav stöd för att arbeta proaktivt. Det hölls därmed ett möte med stödverksamheten Mind, temat på mötet var ”Att tala om självmord är ett skydd för livet”. Utöver detta uppmanades skogsägarna att nyttja det stöd som fanns till hands (Asp m.fl., 2015).

4.6 Bristande säkerhet för personal i fält

Temat hänvisar till innehåll i analysmaterialet som påvisar hur det har funnits bristande säkerhet kring personal som arbetat ute i fält, till exempel timmerbilsförare eller skogsarbetare. Detta innehåll inkluderar bland annat en arbetsplatsolycka, där en person omkom och en person allvarligt skadats. Annat innehåll innefattar skogsarbetare som hamnat i farliga situationer, och som krävts räddning (Asp m.fl., 2015; Sjökvist, 2015).

Två personer arbetade i en timmerbil ute i skogen när de omringades av branden och fick tillkalla hjälp. Utfallet blev att en person allvarligt brännskadades men överlevde. Det saknades vid tillfället information var den andra personen befann sig, något som ledde till att brandmännen fick överge räddningsinsatsen. Individerna återfanns senare avlidna (Asp m.fl., 2015; Sjökvist, 2015).

En annan incident som inträffade var fem skogsarbetare som också blev omringade av branden, dessa arbetare kunde däremot ta skydd i en sjö. De blev sedan räddade av en helikopter. Ett antal skogsägare fick också räddas av en helikopter när de blev instängda av branden, de riskerade även att träffas av fallande träd. Dessa skogsägare befann sig ute i skogen på grund av att de hade fått i uppgift att arbeta med eftersläckning. Problematiken var däremot att räddningsledningen saknade information om att denna grupp befann sig i skogen (Sjökvist, 2015). Det som kan ses i detta tema är en bristande säkerhet och tillsyn på personalen som befann sig ute i skogen. Detta orsakade att farliga situationer uppstod, något som krävde extra resurser från brandkåren och påvisade osäkra arbetsmiljöer.

5. Diskussion

5.1 Metoddiskussion

Att välja en kvalitativ innehållsanalys med en induktiv ansats anses ha fungerat väl i relation till uppsatsens syfte. Som tidigare nämnt baseras resultatet på subjektiva tolkningar av utföraren. Dessa subjektiva tolkningar anses kunna påverkas av tidigare kunskaper och erfarenheter men även av förutfattade meningar, något som i slutändan kan påverka resultatet (Lundman & Granheim Hällgren, 2012). Under analysens gång har det funnits en medvetenhet av detta faktum, de tolkningar av materialets innehåll har genomgått i omgångar där frågan *Kan det finnas ett annat sätt att tolka detta på?* har ställts. Om svaret varit nej har denna tolkning fått fortsättas att bearbetas. Om svaret varit ja har meningsenheten kopplats tillbaka till textens sammanhang för att kunna försäkra sig om hur meningsenheten vidare ska bearbetas. Det är viktigt att se texten i sitt sammanhang, då kontexten avgör hur en meningsenhet ska tolkas (Lundman och Granheim Hällgren, 2012). En svårighet under analysen var däremot att hantera meningsenheter som kunde sorteras in under flera teman, detta arbetades runt genom att titta närmare på ifall det kunde finnas missade latent budskap som identifierade vilken grupp meningsenheten handlade främst om.

Då utföraren av denna uppsats delvis har en förförståelse för uppsatsens ämnesområde samt en förförståelse för metodens tillvägagångssätt har detta bidragit till vissa svårigheter. Under analysens gång uppdagades det att vissa tolkningar av en meningsenhet drogs för långt, med detta menas att en någorlunda långsökt tolkning gjordes av en meningsenhet, som egentligen inte innefattade information som var relevant för syftet och frågeställningarna. Även här fanns en etablerad fråga som utföraren ställde sig själv, denna fråga var *Innefattar denna meningsenhet verkligen information som kan besvara frågeställningen?* Om ja behölls meningsenheten och sorterades under ett relevant tema, om inte uteslöts meningsenheten. Att ha etablerade frågor under analysen var ett fungerande koncept då detta gav ett konsekvent tänk som genomsyrade hela analysens arbete. Det har även funnits stycken som berör de grupper som omnämns i frågeställningen men inte i den kontext som eftersökts, till exempel stycken som innehåller information om boende men inte i kontexten för evakuering. Dessa har uteslutits med motiveringen att det visserligen innefattar innehåll som efterfrågas i frågeställningen men anses ej vara inom det sammanhang som krävts. Det har därmed utförts flertalet avvägningar under analysprocessen, dels för att konsekvent kunna fokusera på att få ett rättvisande resultat men även för att endast ha innehåll som på ett relevant sätt kan besvara frågeställningarna.

Något som hade kunnat fördjupa resultatet av analysen hade varit att inkludera ett få antal djupgående intervjuer. Det hade varit intressant att intervjua personer som på olika vis varit inblandade i arbetet med

branden, till exempel en skogsägare, en brandman och en informatör. Detta hade kunnat bidra till en bredare vy av hur situationen upplevts utifrån dels olika yrkesbefattningar men även personliga erfarenheter. Ett sådant tillvägagångssätt hade kunnat bidra till starkare slutsatser om hur den egentliga resursfördelningen sett ut alternativt hur omhändertagandet och informationsutdelningen upplevts. Detta hade även kunnat bidra till djupare förklaringar i resultatet. Det hade även fungerat väl med den valda analysmetoden då Lundman och Granheim Hällgren (2012) poängterar att denna analysmetod är väl ämnad för att hantera transkriberingar av intervjuer. Anledningen till att en sådan metod inte valdes, trots dess fördelar, är på grund av svårigheterna att dels identifiera och få kontakt med relevanta personer men även på grund av den begränsade tidsramen för detta arbete.

När det gäller datainsamlingsmetoden bedöms denna fungerat väl i samband med uppsatsens syfte och frågeställningar. Rapporterna som valts ut har innehållit information som kan besvara frågeställningarna. En fördel med datainsamlingsmetoden var urvalskriterierna som etablerades på förhand. Dessa underlättade arbetet med att eftersöka dokument och underlättade bedömningen gällande huruvida en rapport ansågs vara relevant och passande för analysen. Något som kom som en oförutsedd svårighet var att finna dokument från berörda kommuner samt länsstyrelsen. Innan arbetets start fanns det en tro om att det skulle kunna gå att finna rapporter från kommunerna eller länsstyrelsen, som rapporterade mer ingående på hur dessa drabbats och arbetat. Detta fanns däremot inte utan endast myndigheter på nationell nivå hade rapporter som behandlade skogsbranden. En nackdel med att använda sig av myndighetsdokument är att det finns en möjlighet att innehållet är vinklat, för att få myndigheten att vara i god dager. Det som kan ses med de valda rapporterna för denna analys är däremot att det kommer från aktörer som direkt inte varit inblandade i arbetet, något som kan minska risken för en vinkling av materialet. Till exempel är Asp m.fl. (2015) associerade med Försvarshögskolan men inte direkt med Försvarsmakten, något som kan ge distans och en annan objektivitet i hur utvärderingen utformats. Sjökvist (2015) associeras med Justitiedepartementet, en aktör som heller inte varit aktivt deltagande i arbetet med branden. Detta förmedlar en viss säkerhet i hur sanningsenligt och objektivt rapporterna utförts, något som även kan bidra till ökad trovärdighet för resultatet. En fördel med att använda myndighetsdokument är däremot att det ger en större bredd av innehållet, där flertalet olika aktörers arbete har sammanfattats och analyserats. Till exempel beskrivs det noggrant hur länsstyrelsen samt MSB har arbetat och varit involverade.

En annan sak som hade varit intressant att inkludera i analysen är att ha ett dokument som beskriver hur krisberedskapssystemet förändrats efter branden, till exempel ifall det skett några förändringar vad gäller evakueringsförberedelser eller resursfördelningar emellan aktörer. Detta hade varit intressant att inkludera för att dels kunna se hur resursfördelningen och omhändertagandet sett ut under branden, men även se hur kunskaper och erfarenheter nyttjades i efterhand. Även om detta hade varit fascinerande att

inkludera går det däremot utöver syftet och frågeställningen för denna uppsats, det är dock något som hade varit intressant att forska om i framtiden.

5.2 Resultatdiskussion

Syftet med studien är att studera samt visa hur skogsägare och exponerade boende omhändertagits och informerats under skogsbranden i Västmanland år 2014. Resultatet av analysen visar på en varians gällande informationstillgången och omhändertagandet mellan de olika grupperna. Vissa grupper har visats vara prioriterade under arbetet medan andra grupper har haft en lägre position. Studien syftar även till att undersöka hur resursfördelningen såg ut mellan personal, resultatet visade på en snedvriden resursfördelning mellan personalen.

5.2.1 Brandmännens välbefinnande prioriteras

Brandmännens närvaro i analysmaterialets innehåll är stark, det finns ett stort fokus på deras arbete samt kring vilka känslor brandmännen hade under arbetet. Detta är givetvis inte avvikande med tanke på att händelsen är en brand, något som är centralt inom brandmännens yrkesbefattning. Det som däremot stod ut under analysen var tilldelningen av resurser till brandmännen. Det var främst frivilliga insatser som anordnade resurser till brandmännen, men även på kommunal nivå anordnades det resurser. Att brandmännen fick tilldelat logi är besynnerligt i bakgrund till att det saknades resurser för att ta emot evakuerande som fått fly sina egna hem, och därmed var beroende av att få logi (Asp m.fl., 2015). Detta kan härledas till den politiska ekologin där Robbins (2012) menar på kampen mellan lokala nyttjare och statliga myndigheter och aktörer, där aktörer tillhandahåller resurser och orsakar en snedvriden resursfördelning. Det är något som även ses här med tanke på att gymnastiklokaler lånades ut för logi till brandmän samtidigt som lokala evakuerade invånare stod utan en mottagning och möjlighet till tillfällig logi.

Att brandmännen beskrivs i termer för heroism, fara och maskulinitet är något som stämmer väl in på den tidigare forskning som finns inom ämnet. Det finns en större inneboende respekt hos både befolkningen och media för brandmannayrket, i jämförelse med andra liknande yrken. Brandmannayrket beskrivs vara ett mansdominerande yrke, främst i Sverige, där maskuliniteten har institutionaliserats inom yrket. Att yrkets ses som maskulint anses även ha en sammankoppling med att yrket symboliseras för att vara heroiskt (Ericson, 2014). Det här överensstämmer med hur brandmännen porträtteras i analysmaterialet, då de beskrivs trotsa faror och utföra heroiska insatser (Sjökvis, 2015; Asp m.fl., 2015). Som tidigare nämnts beskrivs det att denna bild av heroism ligger i omgivningen syn (Thurnell-Read och Parker, 2008). Det finns därmed en möjlighet att individerna i de frivilliga organisationerna besitter denna bild av brandmän, vilket föranleder till att flest resurser tilldelas till brandmännen. Just för att det kan ge omgivningen en känsla av delaktighet till att hjälpa ”hjältarna” i deras hårda arbete.

Att brandmännen får extra resurser kan därför dels bero på hur samhällets syn på yrket filtreras in i resursfördelningen, en annan sak som däremot kan sammankopplas med detta är den normativa synen som beskrivs av Svensson m.fl. (2023) och Kaijser och Kronsell (2014). Inom intersektionalitets teorin besitter normen makt (Svensson m.fl., 2023). Att brandmännen besitter ett uppseendeväckande yrke kan anses som något som ska eftersträvas, att uppnå den heroism som betingas med yrket. Detta kan därmed härledas till att brandmännen får makt i kontrast till andra yrken, något som belyser en maktstruktur i samhället där brandmännen prioriteras särskilt. Det finns idag en kunskapslucka angående hur resursfördelningen prioriteras emellan yrkesgrupper, det går däremot att sammankopplas med tidigare forskning om resursfördelning under katastrofer. Som Nadiruzzaman och Wrathall (2015) beskriver ligger makt till grund för ojämlik resursfördelning. Detta kan anses styrka tolkningen om maktstrukturer gällande brandmännen. Det ska däremot påpekas att denna snedvridna resursfördelning till brandmän ej behöver vara medveten. Det kan i stället vara underliggande maktstrukturer där maskulina heroiska män prioriteras över andra yrken som inte associeras med samma typ av fara och maskulinitet, som till exempel administrativ personal.

5.2.2 Osäker evakuering av boende

Att Sveriges aktörer saknade erfarenhet av att genomföra storskaliga evakueringar var något som uppdagades under skogsbranden i Västmanland. Evakueringarna som skedde präglades av bristande erfarenhet, resurser och förberedelse. Detta var något som orsakade riskfyllda situationer för exponerade boende. Det skedde försök att samordna evakueringarna emellan olika aktörer, till exempel via den berörda kommunen, polisen och räddningstjänsten. Att genomföra dörrknackningar i ett område som skulle evakueras anses vara ett positivt inslag och initiativ. Det gjordes i syfte med att nå ut med informationen om evakueringen till flera personer (Asp m.fl., 2015). Enligt intersektionalitets teorin kan detta ses som att de differentierande behoven som finns hos boende identifierades och aktörerna arbetade utifrån detta (Hopkins, 2017; Allwood, 2021). Det är essentiellt att identifiera och ta i beaktning hur olika sociala kategoriseringar kan bidra till olika behov hos en individ eller en grupp människor (Allwood, 2021). I denna kontext kan dörrknackningen tolkas som ett försök till att dels säkerställa att alla drabbade nås av informationen om evakuering, men även att säkerställa att individer med särskilda behov eller individer utan internet nås av rätt information. Det som däremot skedde med dörrknackningen var att alla hushåll inte besöktes, något som gjorde att personer fick fly på egen hand i sina personliga bilar (Asp m.fl., 2015). På grund av att skogsbränder tenderar att vara intensiva och sprida sig fort sätter detta en press på snabba evakueringar. Kollektivtrafik påpekas ofta som ett bra transporteringsmedel vid evakuering, däremot appliceras det inte väl vid skogsbränder på grund av att skogsbränder ofta sker i glesbebodda områden. Det beskrivs att detta sätter en press på att inneha en personlig bil som kan nyttjas vid en evakuering, individer utan bil riskerar däremot att efterlämnas

(Wong & Shaheen, 2019). Ingen kollektivtrafik kunde nyttjas under evakueringarna och det saknas information i analysmaterialet gällande ifall någon utan bil efterlämnades i brandområdet, men trots det visar detta på en riskabel situation för exponerade boende.

Den tidigare forskning om social orättvisa under evakuering genomsyras av begreppet ”resursbrist”, under andra händelser där evakuering på grund av skogsbränder skett har även dessa situationer präglats av resursbrist, bristande förberedelser och efterlämnade grupper. Det ter sig därför inte vara ovanligt att situationen kring denna evakuering blev bristfällig på detta vis heller. Att evakuera är en komplex situation som kräver en långsiktig förberedelse och kunskap dessförinnan (MSB, 2014). En vital del av denna förberedelse är att ha rutiner insatta för registrering av individerna som evakueras. Under evakueringarna skedde ingen registrering av boende som lämnade sina bostäder, det fanns heller inget underlag som redovisade för vilka som bodde i området som skulle evakueras (Asp m.fl., 2015; Sjökvist, 2015). Viktigheten med registrering av evakuerande betonas särskilt, detta sker för att till exempel kunna identifiera ifall någon är kvar inom evakueringszonen. Det är även viktigt för att polisen lättare ska kunna eftersöka personer som kan ha försvunnit i samband med evakueringen (MSB, 2014). Aktörerna i Västmanland saknade rutiner för registrering, vilket orsakade dels en förvirring än idag om exakt hur många som faktiskt evakuerade men även oklarheter kring ifall någon var kvar i områdena.

En grundsten i detta tema var den bristande säkerheten för de exponerade boende. Det är lätt att peka på vad myndigheter och aktörer hade kunnat göra för att förbättra situationen och vart det brast någonstans. En faktor som däremot behöver lyftas är att brandens intensitet i kombination med avsaknad av erfarenhet och resurser, ställer större krav inför en evakuering. Wong och Shaheen (2019) beskriver just detta, att på grund av de egenskaper en skogsbrand oftast besitter tenderar detta att överväldiga lokala myndigheter. Något som anses ha skett i detta sammanhang. Kraven var stora på lokala myndigheten men tidsbristen och avsaknaden av kunskapen var påtaglig, vilket ledde till att exponerade boende blev utsatta för riskabla situationer.

5.2.3 Bristande prioritering av administrativ personal

Att arbeta som administrativ personal under arbetet med skogsbranden synonymiserades med dålig arbetsmiljö, stress och en påtaglig arbetsbörda. I jämförelse med hur brandmännen prioriterades bedöms den administrativa personalen inte prioriteras på samma nivå. En möjlig förklaring är att det finns underliggande maktstrukturer som lyfter de maskulina yrkena över administrativa yrken, som inom normen kan anses vara mer mjuka och omhändertagande, till exempel informatörer som arbetade med att stötta exponerade boende. Det skulle alltså kunna bero på normativa skillnader som förklaras i 5.2.1 (Svensson m.fl., 2023).

Ett annat sätt att se på detta är genom ett politiskt ekologiskt perspektiv där vinnare och förlorare identifieras vid införandet av en åtgärd. Alltså för att identifiera vem som nyttjar en åtgärd och vem som förlorar på grund av åtgärden (Robbins, 2012). För att sätta detta i en kontext kan ett exempel vara gällande åtkomst till förnödenheter och logi. Här hade brandmännen både en gratiskiosk och anordnad logi. Detsamma gällde inte för den administrativa personalen som i stället beskrevs ha sämre arbetsmiljöförhållanden. De anställda huserade i ett kontor som var över 40 grader varmt och utan adekvat luftkonditionering, det var även höga bullernivåer och en stressad miljö. Inga åtgärder gjordes däremot för att förbättra tillvaron för denna yrkesgrupp. För denna åtgärd går det därför att identifiera att brandmännen var de som kunde nyttja login och förnödenheterna medan de anställda var förlorarna, med anledning av att de inte fick tillgång till samma resurser.

I temat fanns det nästan uteslutande endast beskrivningar av känslöstämningar som berörde den administrativa personalen. I flera stycken beskrevs stressen och pressen som omgärdade personalen. Detta blev något av en kontrast efter att ha analyserat brandmännens involvering och beskrivning. Brandmännen beskrevs som sagt som heroiska samt att de trotsade faror. När brandmännens känslotillstånd också beskrevs var det i stället utifrån fysiska förutsättningar, till exempel beskrevs de som trötta och hungriga. Det här skiljde sig från de anställda som beskrevs mer ur ett psykiskt tillstånd, till exempel gällande stress och dåligt mående. Brandmännens beskrivningar porträtterar dels hur individerna betar sig men även hur deras arbete beröms och ställs i framkant. Sådana beskrivningar saknas när det gäller annan personal. I beskrivningarna av den administrativa personalen är det främst, som tidigare nämnt, den mentala påverkan som beskrivs. Det saknas även beskrivningar om hur dess arbete påverkat omgivningen samt vilken inverkan denna yrkesgrupp har. Detta går återigen att koppla till den tidigare forskningen av heroiska brandmän. Precis som Ericson (2014) och Thurnell-Read och Parker (2008) beskriver finns synen på brandmännens heroism i omgivningens syn, det påtalar därför möjligheten att omgivningens syn på administrativ personal skiljer sig från synen på brandmännen. Detta är något som kan uttryckas dels genom beskrivningarna av känslöstämningarna men även genom resursfördelningen under arbetet, där frivilliga anordnade resurser till brandmännen framför den administrativa personalen.

En sista sak som behöver uppmärksammas var att trots den påtagliga stressen, dåliga arbetsmiljöer samt en massiv arbetsbörda saknades det adekvat stöd för de anställda. De anställda fick i stället stötta varandra efter arbetspassen fastän att det eventuellt hade funnits behov av professionell hjälp. Det finns en möjlighet att det är Asp m.fl. (2015) och Sjökvist (2015) som bidrar till bilden av den stressade personalen, där inblandad personal i efterhand påtalat arbetsförhållandena och arbetsbördan. Det finns därför möjligheten att under skogsbranden var det ingen som påtalade behovet av bättre lokaler, samordning och stöd för de anställda. Å andra sidan går detta dock emot hur brandmännens behov

uppmärksammades, till exempel när trötthet påtalades inkallades fler styrkor för att underlätta för personalen.

5.2.4 Otydligheter kring icke-svensktalandes prioritering

Att tillhandahålla information på andra språk var ett koncept som fungerade på inom vissa kommuner och var icke-fungerande inom andra. Det beskrivs hur det fanns en bristande förmåga att tillhandahålla information på andra språk hos olika aktörer samtidigt som en kommun påtalade att behovet inte ens fanns (Asp m.fl., 2015). Tidigare forskning visar på hur icke-engelsktalande individer har haft svårt att ta till sig information om hur och när de ska evakuera, det har även funnits svårigheter gällande att få tag på transportmedel samt skydd efter evakuering (Wong m.fl., 2020). Annan tidigare forskning pekar också på att migranter haft svårigheter att få tag på förnödenheter under en katastrof, på grund av språkbarriärer (Muñoz & Tate, 2016). Att inte ha tillgång till information på annat språk kan därmed leda till svårigheter för denna grupp att dels veta hur och när en evakuering ska ske men även när det gäller att få tillgång till samma resurser som alla andra får. Vid mottagnings-och utrymningsplatser ska det finnas tolkar som ska kunna bidra till att förmedla viktig information till evakuerande. Det ska även finnas en samstämmighet bland olika inblandade aktörer gällande på vilka språk informationen ska förmedlas på (MSB, 2014). En sådan samstämmighet var inget som fanns hos aktörerna som var inblandade i arbetet med skogsbranden. Olika kommuner agerade på eget bevåg för att tillhandahålla information på annat språk, andra kommuner valde att inte agera utan motiverar valet med att de trodde att de asylsökande skulle uppsöka kommunens kriscenter i stället (Asp m.fl., 2015).

Länsstyrelsen i Västmanland kontaktade Västmanlands Tolkservice, i syfte med att få hjälp med att översätta information till regionens drabbade invånare. Detta var däremot något som enligt Tolkservice skulle ta en vecka att anordna (Asp m.fl., 2015). Ingen uppföljning på detta besked benämns i analysmaterialet, något som kan ses som underligt med tanke på att det kan finnas tidskänslig information som behövs nås ut till drabbade under en skogsbrand. Ur ett politisk ekologiskt perspektiv går detta att byggas vidare på Shrestha och Ojha (2017) tes om hur beslutsfattningen hos högre instanser tenderar att förbli icke effektiva för individerna som påverkas av beslutet. Hade i stället individer som hade kunnat nyttja Tolkservicens tjänster varit involverade hade andra potentiella lösningar kunnat komma fram, i syfte med att säkra tillgången av information på andra språk. Till exempel hade lokala kontakter kunnat nyttjas på samma sätt som Fagersta kommun gjorde. Fagersta kommun tog kontakt med en somalisk förening som fanns inom kommun efter att det identifierats att somalier bodde inom kommunen, varav en del av dessa var nyanlända. De såg därmed behovet av att få ut information på somaliska och utnyttjade då lokala kontakter som kunde hjälpa till med detta (Asp m.fl., 2015). Ur det intersektionella perspektivet är detta ett bevis på hur en aktör återigen identifierade olika sociala kategoriseringar hos sina invånare samt identifierade att det fanns särskilda behov inom denna grupp. De

tog därefter ansvar och anordnade en specifik åtgärd för denna grupp, som tillgodosåg deras behov av information på annat språk (Allwood, 2021).

Detta visar på hur icke-svensktalande boende i vissa fall omhändertogs och erbjöds information men att detta engagemang var bristande i vissa områden. Tidigare forskning styrker viktigheten kring att förmedla information på andra språk och till exempel Fagersta kommun bevisar att detta även är möjligt.

5.2.5 Skogsägare främjas

Att vara skogsägare under skogsbranden genererade en prioritering i likhet med brandmännen, i alla fall när det gäller resursfördelning. Att skogsägarna förlorade stora delar av sin egendom är underförstått vid en skogsbrand. Resursfördelningen var dock även här fördelaktig för just denna grupp, i jämförelse med andra grupper som även de hade egendomlig skada. Till exempel fick skogsägarna ett eget kontor, tillsynes för att behovet identifierades att skogsägarna hade andra frågor än allmänheten. Sådana frågor kunde till exempel gälla avverkning och återplantering av skog. Något som stod ut under detta tema var att regeringen utformade ett ekonomiskt stödpaket till skogsägarna (Sjökvist, 2015). Detta styrker den tidigare forskningen om att förluster vid en skogsbrand endast mäts i mätbara termer, som till exempel ekonomiska skador och egendomsförluster (Walker m.fl., 2020). För gemene man anses detta ha ett negativt utfall på grund av att sociala förluster, såsom livsstil, inte beräknas med. Skogsägarnas livnäring skyddas däremot, på grund av att stödpaketen kan bidra till att skogsbruket kan fortsätta även efter branden. Det kan därmed också anses att regeringen utfärdar detta stödpaket för att också skydda sin egen ekonomi, då skogsbruket är en viktig del i det svenska näringslivet. Ur ett politiskt ekologiskt perspektiv är skogsägarna och regeringen vinnarna av beslutet att införa stödpaket, skogsägarna får extrainsatt stöd för att ekonomiskt kunna fortsätta sin verksamhet samtidigt som regeringen säkrar Sveriges näringsliv, genom att hjälpa det svenska skogsbruket. Förlorarna är övriga grupper som även de utsattes för ekonomiska och egendomliga förluster, men blev utan stödpaket (Shrestha & Ojha, 2017)

Det kan anses att det finns tidigare erfarenhet hos aktörer när det gäller förlust av skog, till exempel skedde detta vid stormen Gudrun. Detta kan vara orsaken till att skogsägare får extra resurser, det är däremot anledningen till varför skogsägarna fick särskilt psykologiskt stöd. Efter stormen Gudrun skedde det flertalet självmord, där anledningen var att skogsägare sörjde sin förlust av skog. Detta ledde till att aktörerna som arbetade under skogsbranden nu var angelägna till att förhindra ett liknande utfall, det satsades därmed extra på denna grupp. Att detta beslut togs kan härledas till intersektionaliteten vars teori kan användas för att identifiera hur olika sociala kategoriseringar kan ha differentiella sårbarheter (Allwood, 2021). Med detta menas att situationen av skogsförlust kan bidra till en större sårbarhet, vad gäller återhämtning hos skogsägarna, något som leder till behovet av särskilt stöd.

Det som ses är alltså ett gediget stöd för skogsägarna. Specifika sårbarheter identifierades, ekonomiska medel, särskilda informationsplatser och psykologiskt stöd stod i fokus för denna grupp under skogsbranden.

5.2.6 Bristande säkerhet för personal i fält

Detta var det minsta temat som inkluderades i analysen då det endast berör olika arbetsplatsolyckor som skedde under skogsbranden. Det som uppdagades däremot var att det fanns dålig kunskap hos räddningsledningen om vilka som befann sig inom brandområdet och var (Sjökvist, 2015; Asp m.fl., 2015). Här kan det anses att samordningen inom och mellan olika aktörer var oorganiserad, något som orsakade farliga situationer och krävde livräddning. En bidragande faktor kan vara att i första dagarna av branden var det flera olika insatser som skedde samtidigt. Det saknades även kontakt under dessa dagar emellan aktörerna, något som tillsynes kan leda till bristande tillsyn på personalen som befann sig i brandområdet (Henningsson & Jacobsson, 2014). Något som var intressant och kan även vara en bidragande faktor var att dessa nämnda räddningsinsatser skedde under måndagen, som var den mest brandintensiva dagen under skogsbranden. Här finns det en möjlighet, som Wong och Shaheen (2019) tidigare påpekat, att lokala myndigheter blivit överväldigade. Detta kan i sin tur ha lett till bristande tillsyn och osäkra arbetsförhållanden. Det kan även anses vara problematiskt att inkludera andra individer, som inte är utbildade inom brandbekämpning, att delta i brandsläckningen. Å andra sidan kan detta även anses vara positivt, för att inkludera fler individer till att hjälpa till och därmed öka styrkan som bekämpar branden. Detta är däremot något som sätter krav på räddningsledningen att kunna säkerställa säkerheten i arbetsmiljön, vilket inte var det som skedde i denna händelse. Det finns därmed rum för förbättring gällande hur personal och andra involverade distribueras i arbetet med branden.

5.2.7 Avslutande reflektion

Som en avslutande reflektion kan denna studie summeras genom att återigen påtala dels den bristande erfarenheten och förberedelsen som fanns inför att hantera skogsbranden i Västmanland 2014. Det finns även en tydlig urskiljning emellan grupperna som återigen visar på hur ojämlikheten även återfinns under en katastrof. Som tidigare nämnt anses risken för skogsbränder öka i framtiden (Europakommissionen, u.å.b), vilket ställer stora krav på hur aktörerna dels förbereder sig men även planerar för de olika behov som återfinns i samhället.

En sak som var intressant med denna studie var hur synen skiljde sig mellan olika yrkesgrupper, något som även reflekterades i hur resursfördelningen såg ut. Till exempel gällande att frivilliga prioriterade brandmännens behov fastän att den administrativa personalen hade bristande arbetsförhållanden (Asp m.fl., 2015).

En annan sak som stod ut i resultatet var hur drabbade individer utsattes för onödiga farliga situationer, oavsett om det var boende som efterlämnades i evakueringen eller om det var personal i fält som omringades av branden. Evakuering var även ett område där det särskilt syntes att tidigare erfarenhet och kompetens saknades, att införa årliga övningar för en mer omfattande samverkan mellan olika aktörer samt för evakuering är något som hade gynnat Sverige i sin helhet, eftersom kriser och katastrofer karakteriseras som förhållandevis oförutsägbara.

När det gäller ojämlikheten finns ett fortsatt behov av mer forskning inom området, men det krävs även en utveckling av katastrofhanteringen. Tidigare forskning påtalar hur det finns en bristande inkludering av ojämlikhets aspekten i planer för katastrofhantering, detta är något som även kan ses i detta fall (Walker m.fl., 2020a; Kapuka & Hlásny, 2020). Till exempel gällande förmågan att tillhandahålla information på andra språk eller fördelning av resurser.

Sammanfattningsvis har det svenska krisberedskapssystemet brister men det är framförallt ansvariga aktörer som behöver mer kompetens inom området samt fler övningar i hur samverkan ska gå till. Utöver detta behövs det mer forskning inom området för social ojämlikhet i samband med en kris, särskilt i en svensk kontext.

6. Slutsatser

I detta kapitel ska slutsatser dras utifrån studiens resultat. Syftet med studien har varit att undersöka hur resursfördelningen såg ut mellan personal under skogsbranden i Västmanland år 2014. Syftet var även att undersöka hur exponerade boende samt skogsägare omhändertogs och informerades under skogsbranden.

Hur såg resursfördelningen mellan personal ut?

Studien visar på att en övervägande del av tillgängliga resurser gick till brandmännen, i syfte med att förbättra deras tillvaro. De hade till exempel tillgång till logi och en gratiskiosk som bistod brandmännen med mat, dryck och övriga förnödenheter. Den administrativa personalen fick å andra sidan få resurser, de fick tillgång till en konferenslokal för att husera sitt kontor. Utöver detta bistods inte denna arbetsgrupp med några resurser, de fick inte heller något stöd vad gäller deras mentala hälsa. En möjlig förklaring till denna snedvridna resursfördelning är på grund av de differentierande uppfattningar som finns mellan yrkena. Brandmännen ansågs vara maskulina hjältar gentemot den administrativa personalen som saknade liknande beskrivningar.

Hur fungerade evakueringarna under skogsbranden?

Resultatet påvisar en bristande förmåga hos ledande aktörer att samverka och genomföra evakueringar. Det saknades bland annat förteckningar över vilka som bodde i området, en uppgift som är vital när det gäller att kunna kontrollera att alla i riskzonen blivit evakuerade. Det gjordes däremot försök att överkomma denna problematik genom dörrknackningar, något som däremot misslyckades. Under evakueringen utsattes exponerade boende för risker och fick i vissa fall anordna sin egen evakuering. Sammantaget anses evakueringarna inte fungerat väl och det finns behov av förbättringar inför framtida katastrofer.

Hur omhändertogs och informerades exponerade boende och skogsägare under skogsbranden?

Studien visade på att skogsägare var en prioriterad grupp under skogsbranden. Denna grupp fick bland annat särskilt psykologiskt stöd, men även enskilda informationsplatser där de kunde vända sig med frågor. När det gäller information till boende som inte pratade svenska varierade detta mellan kommunerna. I Fagersta- och Surahammars kommun prioriterades det att erbjuda information på andra språk, till exempel genom att ta hjälp av en lokal förening. Andra kommuner, som till exempel Norbergs kommun, ansåg inte att det var nödvändigt att erbjuda information på andra språk. Personal som arbetade i fält, oftast lokala företagare eller skogsägare, hamnade i flera riskfyllda situationer där det fanns en bristande tillsyn av denna grupp. Sammantaget omhändertogs skogsägare väl och de fick god tillgång till information. Icke-svensktalande omhändertogs väl i vissa kommuner där de fick tillgång till

information, men detta var bristfälligt av andra aktörer. Personal i fält omhändertogs visserligen när de hamnat i farliga situationer men förbättringar kring arbets säkerheten behövs.

7. Referenser

- Ajl, M. (2023). Theories of Political Ecology: Monopoly capital against people and the planet. *Journal of Political Economy*, 12(1), 12-50.
<https://doi.org/10.1177/22779760221145232>
- Allwood, G. (2021). EU external climate policy. I G. L. Magnúsdóttir (Red.), *Gender, Intersectionality and Climate Institutions in Industrialised States* (s. 36-51). Routledge.
- Aponte, C., de Groot W., J., Wotton M., B. (2016). Forest fires and climate change: causes, consequences and management options. *International Journal of Wildland Fire*, 25(8), 1-2.
https://doi.org/10.1071/WFv25n8_FO
- Arsel, M. (2022). Climate change and class conflict in the Anthropocene: sink or swim together? *The Journal of Peasant Studies*, 50(1), 67-95.
<https://doi.org/10.1080/03066150.2022.2113390>
- Asp, V., Bynander, F., Daléus, P., Deschamps-Berger, J., Sandberg, D. & Schyberg, E. (2015). *Bara skog som brinner? Utvärdering av krishanteringen under skogsbranden i Västmanland 2014*. CRISMART, Försvarshögskolan.
- Bergh Johannesson, K., & Öster, C. (2015). *Erfarenheter, reaktioner och samhällets stöd efter skogsbranden i Västmanland 2014: En uppföljning av de drabbade*. Uppsala universitet.
<https://www.mynewsdesk.com/se/uu/documents/ny-rapport-om-haelsolaaget-hos-de-som-drabbades-av-skogsbranden-i-vaestmanland-51584>
- Bergquist, J., Fries, C., Hazell, P., & Isacsson, G. (2019). *Föryngringsarbetet efter skogsbranden I Västmanland 2014: En översikt av föryngringsarbetet samt Skogsstyrelsens inventeringar av återväxter och skador till och med hösten 2018*. Skogsstyrelsen.
<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-20222021202020192018/rapport-2019-11-foryngringsarbetet-efter-skogsbranden-i-vastmanland-2014.pdf>
- De los Reyes, P. & Mulinari, D. (2005). *Intersektionalitet*. Liber
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.

<https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>

Emrich, C. T., Tate, E., Larson, S. E., & Zhou, Y. (2019). Measuring social equity in flood recovery funding. *Environmental Hazards*, 19(3), 228–250.

<https://doi.org/10.1080/17477891.2019.1675578>

Ericson, M. (2014). Firefighters as exceptional: heroism, nationalism and masculinity in times of suburban riots and anti-racist protests. *NORMA*, 9(3), 178–190.

<https://doi.org/10.1080/18902138.2014.951175>

Europakommissionen. (u.å.a). *Klimatförändringar*. Hämtad 2023-03-29 från,

https://climate-pact.europa.eu/about/climate-change_sv

Europakommissionen. (u.å.b). *Klimatförändringarnas konsekvenser*. Hämtad 2023-03-29 från,

https://climate.ec.europa.eu/climate-change/consequences-climate-change_sv

Goldberg, T. (2000). *Samhällsproblem*. Studentlitteratur.

Gorman-Murray, A., McKinnon, S., & Dominey-Howes, D. (2014). Queer Domicide. *Home Cultures*, 11(2), 237–261.

<https://doi.org/10.2752/175174214x13891916944751>

Granström, A. (2009). *Skogsbränder under ett förändrat klimat – en forskningsöversikt*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

<https://www.msb.se/sv/publikationer/skogsbrander-under-ett-forandrat-klimat--en-forskningsoversikt/>

Haworth, B. T., McKinnon, S., & Eriksen, C. (2022). Advancing disaster geographies: From marginalisation to inclusion of gender and sexual minorities. *Geography Compass*, 16(11), 1-15.

<https://doi.org/10.1111/gec3.12664>

Henningsson, A., & Jacobsen, U. (2014). *Olycksutredning: Skogsbrand Västmanland*.

<https://rib.msb.se/Filer/pdf/27492.pdf>

Hopkins, P. (2017). Social geography I: Intersectionality. *Progress in Human Geography*, 43(5), 937-947.

<https://doi.org/10.1177/0309132517743677>

Kaijser, A., & Kronsell, A. (2014). Climate change through the lens of intersectionality. *Environmental Politics*, 3(23), 417-433.

<https://doi.org/10.1080/09644016.2013.835203>

Kapuka, A., & Hlásny, T. (2020). Social Vulnerability to Natural Hazards in Namibia: A District-Based Analysis. *Sustainability*, 12(12), Artikel 4910.

<https://doi.org/10.3390/su12124910>

Lidskog, R., & Sjödin, D. (2015). Extreme events and climate change: the post-disaster dynamics of forest fires and forest storms in Sweden. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 31(2), 148–155.

<https://doi.org/10.1080/02827581.2015.1113308>

Lundh, Liljegren, A. (2016, 30 juli). *Två år sedan skogsbranden*. SVT nyheter.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vastmanland/tva-ar-sedan-skogsbranden>

Lundman, B. & Granheim Hällgren, U. (2012). Kvalitativ innehållsanalys. I M. Granskär & B. Höglund Nielsen (Red.), *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård* (2 uppl., ss.187–201). *Studentlitteratur*.

Länsstyrelsen Västmanland län. (u.å.). *Samverkan och ledning vid samhällsstörningar och höjd beredskap i Västmanlands län*. Hämtad 2023-05-12 från,

https://www.lansstyrelsen.se/download/18.5df150191754f287d915e8a/1603874405692/Samverkan_och_ledning_U-Sam_TA.pdf

Mathevet, R., Peluso, N. L., Couespel, A., & Robbins, P. (2015). Using historical political ecology to understand the present: water, reeds, and biodiversity in the Camargue Biosphere Reserve, southern France. *Ecology and Society*, 20(4).

<https://doi.org/10.5751/es-07787-200417>

Muñoz, C., & Tate, E. (2016). Unequal Recovery? Federal Resource Distribution after a Midwest Flood Disaster. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 13(5), 507.

<https://doi.org/10.3390/ijerph13050507>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2016). *Ansvar, samverkan, handling: Åtgärder för*

stärkt krisberedskap utifrån erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland 2014.

<https://www.msb.se/sv/publikationer/ansvar-samverkan-handling--atgarder-for-starkt-krisberedskap-utifran-erfarenheterna-fran-skogsbranden-i-vastmanland-2014-ju20151400ssk/>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2014). *Att planera och förbereda en storskalig utrymning.*

<https://www.msb.se/sv/publikationer/att-planera-och-forbereda-en-storskalig-utrymning/>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2021). *Handbok i kommunal krisberedskap – övergripande processer.*

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samlat-stod-till-kommuner/handbok-i-kommunal-krisberedskap/>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2015). *Skogsbranden i Västmanland: observatörsrapport.*

<https://www.msb.se/sv/publikationer/skogsbranden-i-vastmanland-2014--observatorsrapport/>

Nadiruzzaman, M., & Wrathall, D. (2015). Participatory exclusion – Cyclone Sidr and its aftermath. *Geoforum*, 64, 196–204.

<https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2015.06.026>

Nationalencyklopedin. (u.å.a). *Brandregim*. Hämtad 2023-03-29 från,

<http://www-ne-se.bibproxy.kau.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/brandregim>

Nationalencyklopedin. (u.å.b). *Flygbrand*. Hämtad 2023-04-04 från,

<https://www-ne-se.bibproxy.kau.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/flygbrand>

Norbergs kommun. (u.å.). *Skogsbranden 2014*. Hämtad 2023-05-11 från,

<https://www.norberg.se/kommun--politik/sakerhet-och-trygghet/skogsbranden-2014.html>

Olofsson, A., Öhman, S., & Nygren, K. G. (2016). An intersectional risk approach for environmental sociology. *Environmental Sociology*, 2(4), 346–354.

<https://doi.org/10.1080/23251042.2016.1246086>

Polcarová, E., & Pupíková, J. (2022). Analysis of Socially Vulnerable Communities and Factors

Affecting Their Safety and Resilience in Disaster Risk Reduction. *Sustainability*, 14(18), 1-15.

<https://doi.org/10.3390/su141811380>

Robbins, P. (2012). *Political Ecology: A Critical Introduction* (2 uppl.). J. Wiley & Sons.

Scott, C., & Tracy, S., J. (2007). Riding firetrucks & ambulances with America's heroes. I Drew, S.K., Mills, M. & Gassaway, B.M. (red.), *Dirty work: the social construction of taint* (ss. 55-75). Baylor University Press.

SFS 2015:1052. *Förordning om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap.*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20151052-om-krisberedskap-och_sfs-2015-1052

SFS 2003:778. *Lagen om skydd mot olyckor.*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003778-om-skydd-mot-olyckor_sfs-2003-778

Shrestha, K. K., & Ojha, H. R. (2017). Theoretical Advances in Community-Based Natural Resources Management. *Redefining Diversity Dynamics of Natural Resources Management in Asia*, 1, 13–40.

<https://doi.org/10.1016/b978-0-12-805454-3.00002-5>

Sjökvist, A. (2015). *Rapport från Skogsbrandsutredningen*. Justitiedepartementet.

<https://www.regeringen.se/rapporter/2015/03/rapport-fran-skogsbrandsutredningen/>

SMHI. (2023, 24 mars). *Ökad brandrisk i förändrat klimat – så stärks beredskapen, fördjupning.* Hämtad 2023-04-03 från,

<https://www.smhi.se/klimat/klimatanpassa-samhallet/exempel-pa-klimatanpassning/okad-brandrisk-i-forandrat-klimat-sa-starks-beredskapen-fordjupning-1.180427>

Svenska Dagbladet. (2018, 5 juni). *Se de dramatiska bilderna från branden 2014.*

<https://www.svd.se/a/8d7c76d2-f55d-46c6-8939-50b815ee970d/se-de-dramatiska-bilderna-fran-branden-2014>

- Svensson, E., Koivisto, J., Björkholm, R. (2023). *Teorier i risk- och miljöstudier*. RMG601 Kurskompendium.
- Thurnell-Read, T., & Parker, A. (2008). Men, masculinities and firefighting: Occupational identity, shop-floor culture and organisational change. *Emotion, Space and Society*, 1(2), 127–134. <https://doi.org/10.1016/j.emospa.2009.03.001>
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningsсед*. Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningsсед.html>
- Walker, H. M., Reed, M. G., & Fletcher, A. J. (2020a). Applying intersectionality to climate hazards: a theoretically informed study of wildfire in northern Saskatchewan. *Climate Policy*, 21(2), 171–185. <https://doi.org/10.1080/14693062.2020.1824892>
- Walker, H. M., Reed, M. G., & Fletcher, A. J. (2020b). Wildfire in the news media: An intersectional critical frame analysis. *Geoforum*, 114, 128–137. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2020.06.008>
- Walker, G., & Burningham, K. (2011). Flood risk, vulnerability and environmental justice: Evidence and evaluation of inequality in a UK context. *Critical Social Policy*, 31(2), 216–240. <https://doi.org/10.1177/0261018310396149>
- Wong, S. D., Broader, J. C., & Shaheen, S. A. (2020). Can Sharing Economy Platforms Increase Social Equity for Vulnerable Populations in Disaster Response and Relief? A Case Study of the 2017 and 2018 California Wildfires. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*, 5, Artikel 100131. <https://doi.org/10.1016/j.trip.2020.100131>
- Wong, S., & Shaheen, S. (2019). Current State of the Sharing Economy and Evacuations: Lessons from California. *UC Office of the President: University of California Institute of Transportation Studies*. <http://dx.doi.org/10.7922/G2WW7FVK>
- Yabe, T., & Ukkusuri, S. V. (2020). Effects of income inequality on evacuation, reentry and segregation after disasters. *Transportation Research Part D: Transport and Environment*, 82, Artikel 102260. <https://doi.org/10.1016/j.trd.2020.102260>

8. Bilaga 1 – utdrag av genomförd innehållsanalys

Meningsenhet	Kondenserad meningsenhet	Kategori	Tema
Surahammar kommun lånade ut gymnastikhallar så att FRG kunde fixa logi till brandmännen (som mest finns 250 bäddar med sängkläder inklusive tvätt), plottare som skrev ut lägesbilder, och parkeringsvakter som såg till att brandbilarna kunde komma fram (Asp m.fl., 2015, s. 98–99).	Gymnastikhallar lånades ut för logi till brandmän, som mest fanns det 250 bäddar. Plottare anordnade lägesbilder och parkeringsvakter säkrade tillgång för brandbilar.	Flera frivilliga resurser till brandmännen	Brandmännens välbefinnande prioriteras
Ingen registrering skedde dock av de evakuerade och Surahammars kommun upplevde evakueringen som ineffektiv och att samordning saknades (se Kommunrapport Surahammar) (Asp m.fl., 2015, s. 85).	Vid evakuering skedde ingen registrering, evakuering upplevdes som ineffektiv och saknade samordning.	Bristande förberedelser för evakuering	Osäker evakuering av boende
Det var över 40 grader i det lilla rum där informationsfunktionen huserade. Det fanns ingen fläkt och svetten rann i pannan. Samtidigt sprang människor omkring, det pep konstant i Rakel-apparater, helikoptrar landade och lyfte och det fanns knappt internet- och mobiluppkoppling (Asp m.fl., 2015, s. 64).	Informationsfunktionen arbetade i ett över 40 grader varmt rum, utan fläktar. Människor sprang runt och konstant ljud från Rakel-apparater och helikoptrar. Dålig uppkoppling av internet och telefon.	Dålig arbetsmiljö för administrativ personal	Bristande prioritering av administrativ personal
Fagersta har en grupp invånare från Somalia varav flera är nyanlända. Kommunen insåg snabbt behovet av att kommunicera med dem via Somaliska föreningen i Fagersta (Asp m.fl., 2015, s. 74).	Fagersta har invånare från Somalia och en del är nyanlända. Kommunen tog hjälp av Somaliska föreningen för att kommunicera.	Icke-svensktalande prioriteras	Otydligheter kring icke-svensktalandes prioritering
Myndigheten öppnade ett tillfälligt lokalkontor i Västerfärnebo för branddrabbade skogsägare, med rådgivning och	Ett tillfälligt lokalkontor öppnades för branddrabbade skogsägare, för råd och stöd.	Skogsägare får egna informationsplattformar	Skogsägare främjas

information (Sjökvist, 2015, s.83).			
Samtidigt med insatsen att undsätta personen vid timmerbilen inkom larm om att fem skogsarbetare blivit omringade av branden och därför tvingats hoppa i sjön Stora Gott-ricken (Sjökvist, 2015, s.55).	Ett larm inkom gällande fem skogsarbetare som omringats av branden och fick retirera till en sjö.	Personal hamnar i livshotande situationer	Bristande säkerhet för personal i fält